Է. ՏԱՐԻ 2053 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 9 ՏՐԻ 1383—Է. Տ. 17 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1890—Ն. Տ. 29 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1890—ՀԻՃՐ. 16 ՐԷՊԻԼ ԱԼԸՐ 1308 ՇԱԲԱԹ

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ՆԻՄ ԻՍԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ Գալաթիա, Նորատունկեան-Խան

درعليه‌ده غلطه‌ده نورادونكيان خانى آروك

غزته‌سى اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տ.	100
» » Վ.	80
» » Եր.	40
Դուրսը տարեկան » Տ.	200
» » Վեցամսեայ »	100
Օտար երկիրներէ տարեկան »	56
» » վեցամսեայ »	28

Դուրս դրկուած լրագրոց համար ամբողջ ծանրութեան վրայ 6 ամբողջութեան դրկուած նամակ կամ գրութիւն ևս լրացուցէ։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 17 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, 1890

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

«ՄԻԶԱՆ»ի ՄԷԿ ՆՈՐ ՑՕԳՈՒԱԾՆ ՀԱՅՈՑ ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

Մէջն չարաթաթերթն, որ երեք ամիսէ հետէ դադարման դատապարտեալ էր, բարձրագոյն ներման արժանանալով այս հինգշաբթի սկսաւ շարունակուիլ։ Կը շնորհաւորենք մեր յարգոյ պաշտօնակցին այս նոր երեւումն, որ իւր վեցերորդ երեւումն է։ Օսմանեան լրագրութեան մէջ Մէջլիսի կարեւորութիւնն իւր պարբերականութեան եօթնօրեայ գայմանէն դատելու չենք։ Իւր տնօրէն-խմբագրապետ Մուրատ պէյ օսմ. գրագիտաց դասուն մէջ երեւելի տեղ մը կը բռնէ, և օսմ. լրագրութեան մէջ նորագոյն գաղափարաց ու կարծեաց թարգմանն ու ներկայացուցիչը կրնայ համարուիլ։ Գումբ-Գափուի ծանօթ դէպքին առթիւ իւր յօդուածներն և այն առթիւ մեր կողմէ տրուած բացատրութիւններն անշուշտ չեն մոռցած ընթերցողք։ Իւր եռամսեայ լռութիւնը իզելով Մէջլիսի արտասանած առաջին խօսքերն ևս Հայոց գործերուն վրայ են։ Բայց այս անգամ ցաւ յայտնելէն աւելի բերկրութիւն յայտնելու կուգայ։ Ոչ այնքան խրատներ որքան խնդակցութիւններ կ'ուղղէ Հայերուն։ Կ'ըսէ.

«Օրուան առկախ խնդրոց մէջ հայ ժողովրդեան վերաբերեալ խնդիրն ուրախալի երեւոյթ մը ստացած է։ Ջերմապէս շնորհակալ ենք ասոր համար. զի այդ անդէպ և անիմաստ խնդիր ակած էր պատճառութիւն ձգել հաւատարիմ հպատակներու մէջ, որք յամենայն դէպս ի միասին ապրելու պարտաւորեալ են։»

Մեր յարգոյ պաշտօնակից կը հաստատէ թէ «վիճակագրութեամբ ևս» կարող է հաւաստել թէ «օսմանեան միութենէն անջատ հայկական մարմին մը չի կրնար կազմուիլ։

«Քանի որ կամայ ակամայ հարկադրեալ ենք մէկտեղ ապրիլ, գոհ պէտք է մնանք այն դէպքերէ որք սիրոյ և եղբայրութեան կապերը կրնան զօրացնել, եւ նմանապէս պէտք է երկուստեք ցաւ յայտնենք այնպիսի դէպքերու համար որք երկուց ժողովրդոց մէջ պղտութիւն կրնան պատճառել բաժանողական ձգտումներով, մինչ դարերէ ի վեր հաստատեալ արդի կացութիւնն այնպիսի ձգտումներու տեղի չի թողուր։

«Այս նկատումով աւասիկ ամեն հաւատարիմ հպատակաց խորին ցաւ պատճառած էր Գուրբան Պայրամին առաջին օրն ի Գումբ-Գափու տեղի ունեցած յեղափոխական շարժումը։

«Յեղափոխական այդ առաջին ձգտումներ կարծիք մը յառաջ բերած էին թէ այն երեւակայական վնասակար գաղափարներ հայ ժողովրդեան մեծամասնութեան գլխաւորներուն և անհատներուն ևս հաւանութեան կ'արժանանան։

«Տեղի ունեցած քննութիւնք և նորագոյն դէպքեր հաստատեցին թէ այս կարծիք չափազանցութիւն են։ Առավարար ոգին հայ ժողովրդեան մէջ համաձարակ հիւանդութիւն մը չէ, այլ ոմանց վրայ երեւցած վաղանցիկ և անկարեւոր տագնապ մ'է լոկ։»

Ուստի, Մէջլիս կը յայտարարէ թէ հայ ժողովրդեան մէջ խռովարար ոգւոյ համաձարակ հիւանդութիւն մը տեսնել կարծողներ, որք չէին կրնար ցաւ չյայտնել այդպիսի երեւոյթի մը համար, այժմ բերկրութեամբ կը հաստատեն թէ սխալ էր իրենց կարծիք։

Մեր յարգոյ պաշտօնակից աւելի բարեյօժարութեամբ և միանգամայն աւելի փափկութեամբ չէր կրնար խոստովանիլ իւր իսկ սխալն, որով ժամանակաւ ինքն ևս Ազգին ընդհանրութեան վերագրած էր ծայրայեղ շարժումներ, որք քանի մը անձերու միայն յատուկ են։ Ինչպէս մեր երեքշաբթի աւուր թուով «Օրինաւորութիւն և Ոճրագործութիւն» խորագրոյն ներքեւ հրատարակեալ յօդուածին մէջ ևս յիշեցուցինք, Ազգին ողջամիտ մեծամասնութիւնն երբեք համամիտ չէր կրնար լինել այն ոճրագործական ծայրայեղութեանց, որոց յաջորդական ու վշտալի յայտնութիւնքն և դատաստանք տխրութեամբ կը լնուն ամեն հաւատարիմ, ամեն մարդասէր Հայու սիրտն։ Այս ճշմարտութիւն այնքան պարզ է որ եթէ բանի մը զարմանալ պէտք է այն ալ մեր յարգոյ պաշտօնակցին այսքան յապաղումն է նոյն ճշմարտութիւնը գոհութեամբ հռչակելու։

Մեք արդէն յայտարարեցինք և ցորչափ առիթը ներկայանայ պիտի չվարանինք բարձրաձայն յայտարարել թէ Հայ Ազգին ողջամիտ և հաւատարիմ մեծամասնութիւնը միշտ ուղիղ և կանոնաւոր ընթացքի և օրինաւոր գործողութեան կուսակից գտնուած է, յորում եւեթ որոնած է մեր յարգոյ պաշտօնակցին յիշատակած փրկութիւնը (սէլամէթ), այնու հաստատուն համոզմամբ թէ իւր Պատրիարքին եւ օրինաւոր սահմանադրական մարմիններուն ձեռամբ մատուցուած բանաւոր և անկեղծ խնդիրք ու խնդրուածք միշտ կ'արժանանան կայսերական եւ կառավարական բարեհաճ ընդունելութեան։ Ուստի և Հայ Ազգն ամենայն երկիւղածութեամբ զգուշացած է եւ կը զգուշանայ ոճրագործական այնպիսի ծայրայեղութիւններէ որք իւր օրինաւոր խնդրուածքն արատաւորելու և իւր վիճակը ծանրացնելու միայն կրնան ծառայել, վայրապար վտանգի մատնելով շատ մը անմեղ մարդոց և անոնց ընտանեաց ու պարագայից բարեկեցութիւնն և նոյն իսկ կեանքն ու գոյութիւնն, և սոսկում ու տիրութիւն սփռելով Հայ ընկերութեան ամեն դասերուն մէջ աստ ի և։ Պոլիս որպէս և ի գաւառս։

Եւ ահա՛ յանկարծ իմաստասիրական բարձրագոյն բնագաւառները կը սաւառնի կ'ամբառնայ Մէջլիս, ցոյց տալու համար ինչ որ տարբական ճշմարտութիւն մը պէտք է լինի թէ՝ Հայ Ազգին ամբողջութիւնը պատասխանատու պէտք չէ բռնուի անհատից սմանց ծայրայեղ արարքներուն համար։

«Ազգարհ բարոյ և չարի վրայ հիմնեալ է։ Քանի որ մարդկային ընկերութիւն մը կայ, անոր մէջ չար մարդիկ պիտի չպակսին։ Ուրեմն, հայ ժողովրդեան մէջ քանի մը խռովարարներու երեւումը բնականաբար չենք կրնար այնպիսի արատաւորիչ դէպք մը համարիլ որ բովանդակ հայ ժողովուրդն արատաւորէ ցմիչտ։ Մինչեւ իսկ պիտի ըսենք թէ ձերբակալուած խռովարարներն ո՛չ թէ խռովութիւնն իրենց համար իրրեւ սկզբունք, իրրեւ ընթացք մը համարող չարագործներ են, այլ և ոչ իսկ խելագարներ են որք թիւր զգացմամբ մը խռովայոյզ հոսանքէն բռնուած լինին. այլ ըստ մեծի մասին խեղճ մարդեր են որք կարօտ վիճակի բերմամբ հրապուրուած են իրենց քանի մը զրուշ տալու մեծ շնորհն ընող մէկ երկու խռովարար թելադրիչներու կողմէ, որոց ձեռաց մէջ կոյր գործիք եղած են, առանց գործին ծանրութիւնն ըմբռնելու, ինչպէս պաշտօնական թերթերով ևս ապացուցեալ է։»

Ամեն անոնք որ չարաթէ ի չարաթ եղեռնադատ Ատենին առջեւ տեղի ունեցած դատաստաններու արձանագրութիւնն արդարացի հետաքրքրութեամբ կը կարդան լրագրաց մէջ՝ անմիջապէս պիտի խոստովանին Մէջլիսի մեծայարգ խմբագրապետին այս վերջին դիտողութեանց ճշդութիւնն։ Արդէն դատուած և դատապարտուած անձանց նկարագիրը լիովին կը համապատասխանէ Մուրատ պէյի սոյն պերճ պարբերութեան մէջ յօրինուած նկարագրոյն։

«Որովհետեւ ժամանակաւ նախաձեռնարկ եղած չինք հայրենասէր սիրտերու քնականաբար զգացած դառն վիշտն ազդուապէս արտայայտելու, այսօր ևս կը փութանք հռչակել թէ օսմանեան և մահմետական ակմրոց մէջ ո՛չ այլ ինչ մնացած է այն վշտալի զգացումներէն բայց եթէ ցաւակցութեան եւ մխիթարութեան արտայայտութիւն մը առ Հայ ժողովուրդն։ Իւր մէջէն առանց իւր հաւանութեան այսպիսի անպատեհ խռովութիւն մը յառաջ գալուն համար։

«Մեք զայս մեծաւ շնորհակալութեամբ կը հռչակենք, և թո՛ղ մեր Հայ հայրենակիցք ապահով լինին թէ մեր շնորհակալութիւնք միայն մեր ազգային շահուց տեսութեամբ չեն, այլ նաև մեր հասարակային հայրենեաց փրկութեան և մեր համայն հայրենակցաց բարեկեցութեան տեսութեամբ են։»

* * *

Հայոց խնդրէն ետքը Մէջլիս ցունաց խնդրոյն վրայ խօսելով, սա ուշագրաւ դիտողութիւնը կ'ընէ. «Ցարօրինակ «զուգադիպութիւն մ'է որ հայ ժողո«վրդեան խնդրոյն հետ մէկտեղ հա«սարակաց միտքն զբաղեցնող յոյն «ժողովրդեան խնդիրը՝ թէեւ շատ մը «բանակցութեանց առարկայ եղած է՝ «բայց ո՛և իցէ պատճառաւ դեռ ևս «գոհացուցիչ ելք մը չէ ստացած։ Ո«րովհետեւ Տէրութեան հաւատարիմ «հպատակաց մէջ միտքերը գրգռող «այս կարգի խնդրոց երեւումն ու շա«ռունակումն անհամար չարեաց պատ«ճառ կրնան լինել, պէտք չէ թոյլ «տալ որ պարբերաբար և ամենայն «դիւրութեամբ այսպիսի խնդիրներ ի «հրապարակ ելնեն. ուստի և հարկ «անհրաժեշտ է ազդեցիկ ջանքով մը «զանոնք հիմնովին կարգադրել, այն«պէս որ նորէն և նորէն չբացուին, «չյուզուին։»

Նոյն կարեւոր պէտք մը կը պարզէ մեր մեծայարգ պաշտօնակից իւր անկեղծագոյն շեշտովն, և պէտք է որ իրեն ձայնակցինք բոլորով սրտիւ՝ մաղթելով այնպիսի արմատական և վերջնական լուծում և կարգադրութիւն մը առկախ խնդրոց ընդ մէջ Պատրիարքարանաց և Կայս. Կառավարութեան։

Մեր թուրք պաշտօնակից կը կարծէ թէ այսպիսի խնդրոց ծագումն ու շարունակումը վերագրելի են «հասարակութեանց ոմանց պետերուն և վարիչ մարմիններուն անուշադրութեան վարչական գիտութեան ինչ ինչ բացորոշ և հիմնական կանոններուն»։ Հարկ է ուրեմն, կ'ըսէ, սոյն կանոնները միանգամ ընդ միշտ ազդուապէս յիշեցնել անոնց։ «Վարչական գիտութեան հիմնական կանոնք» զորս մեր յարգոյ պաշտօնակից կը պարզէ՝ պատմական հակիրճ տեսութեան մը մէջ կը բովանդակին, որով կը յիշեցնէ թէ Օսմ. Տէրութիւնը կայծակի արագութեամբ կազմուած պահուն վեհանձնօրէն մտադիր չդ տնուեցաւ դանազան հասարակութիւններն ի մի ձուլելու, այլ շատ մը շնորհներ ըրաւ անոնց։ Մէջլիսի խմբագրապետն համոզուած է թէ այս բացառիկ շնորհներ ներքնապէս վնասակար եղած են Օսմ. Տէրութեան, բայց կ'ըսէ թէ չի համարձակիր այդ մասին ցաւ յայտնել։ Գիտական յառաջդիմութիւնք և քաղաքային զարգացմունք շատ մը բարեփոխումներ յառաջ կը բերեն Պետութեանց վարչութեան մէջ. ուստի, Հռոմայ Եկեղեցին անգամ այժմ չունի առաջուան իշխանութիւնը, մինչ ինք ժամանակաւ շատ մը եւրոպեան Պետութեանց կազմակերպութեան նախագահած և անոնց վարիչն եղած էր։ Հռոմայ Եկեղեցւոյն վրայ սոյն տեսութենէն Մէջլիսի խմբագրապետն Արեւելք կ'անցնի՝ յիշատակելով Տանթէ, Յովհան Հիւս, Վիքլիֆ, Լութէր, Սթուարթներու բաժանումն Հռոմայ Եկեղեցիէն, Պիզմարքի հակապապական պայքարը, Կամպէթթայի բացագանչութիւնը Le Clericalisme—voila l'ennemi կ'ըսէ՝ Ռընան, ան՝ Ռընան, Ժիւլ Ֆէրրիի հակակղերական կրթական օրէնքն, ի՛մի մի բան՝ Եւրոպիոյ մէջ քանի մը դարերէ հետէ Հռոմայ Եկեղեցւոյն ու իշխանութեան դէմ ուղղեալ ցոյցերն, և սա եզրակացութեան կուգայ թէ քաղաքային իշխանութիւնք կրնան կղերական իշխանութեան իրաւասութիւնները կրճատել։ Ուրեմն, կը հարցունէ, ի՞նչ կը նշանակէ յունական Պատրիարքութեան արձակած Ոչ Կուրսար։ Ֆաթիհի կողմէ յոյն հասարակութեան տրուած արտօնութիւք լոկ շնորհներ էին և ո՛չ թէ պայմանագրութիւնք, և նա որ շնորհ մը կ'ընէ՝ կրնայ բարեփոխել եւ մինչեւ իսկ ետ առնուլ զայն։ Այս է Մէջլիսի պարզ և դիւրահասկնալի տրամաբանութիւնն։ Արդէն ինք ալ կը փութայ յարել թէ «Ասոնք նոյնչափ բացայայտ են որչափ ըսել թէ երկու անգամ երկու չորս կ'ընէ»։

«Մնաց որ, Տէրութիւնն այսօր եկեղեցական առանձնաշնորհումները ջնջելու պահանջում չընէր։ Թանզիմաթով հաստատեալ քաղաքային նոր ուղղութիւնը նպատակ ունի օսմանեան ժողովրդոց մէջ ամեն խտիր բառնալ և ամեն Օսմանցւոց մէջ հաւասարութիւն հաստատել։ Կրօնային արտօնութեանց մէջ սպրդած ինչ ինչ քաղաքային զարգացողութիւնք վարչային միութեան ու կանոնաւորութեան խոչընդոտ լինելով, անոնց բարձումը ժամանակիս պահանջումն էր։ Կայս. Կառավարութիւնն ալ կրօնային առանձնաշնորհմանց բնաւ չդպչելով, կը շատանայ ինչ ինչ բարեկարգումներու պահանջմամբ, որք առաջին կրօնից ազատութեան հետ առնչութիւն չունին բնաւ։»

Ուստի, Մէջլիս այս մասին ցոյց տրուած ընդդիմութիւնը ներելի և բանաւոր չի համարիր բնաւ, և կը կարծէ թէ այնպիսի ընդդիմութիւն մը ուրիշ ելք չի կրնար ունենալ բայց եթէ դժայս. Կառավարութիւն մղել իւր պահանջումներն և տնօրինութիւններն ե՛ւս առաւել ստստկացնելու, յօդուտ հանրային բարօրութեան և վարչային կանոնաւորութեան։

Թէեւ ի տեղեկութիւն կը ծանօթացընենք մեր յարգոյ պաշտօնակցին այս կարծիքները, բայց խօսքը չերկարելու համար պէտք է դիտել տանք թէ այս վիճաբանութիւնք աւելորդ կը թուին մեզ, քանի որ Կայս. Կառավարութիւն, եկեղեցական առանձնաշնորհմանց մասին ամեն բանաւոր պահանջումները գոհացնելու բարեյօժար տրամադրութիւն կը ցուցնէ, և քանի որ հետամուտ կը գտնուի խնդիրն հաշտարար եղանակաւ փակելու։ Լրագրութեան պարտքն է ուրեմն նոյն հանրօգուտ նպատակին ծառայել, և վերանական նորանոր վիճաբանութեամբք ևս առաւել արծարծելու այս խնդիրներ, հաշտարար խօսքերով նպաստել մտաց հանդարտացման, որ Կայս. Կառավարութեան միակ փափաքն է այս պահուս։

Մէջլիս իւր նոյն թուով պուլկար եպիսկոպոսաց խնդրոյն մէջ ևս ցունաց Պատրիարքարանի ընթացքը կը քննադատէ, և ինքնատ Պուլկարաց Կայս. Կառավարութեան որոշումները կը պաշպանէ։ Բայց այս մասին՝ ուրիշ անգամ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՕՐԻՒԱՆ ԴԻՊՔԵՐ ԵՒ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Իւր դեղին գաղտնիքն ե՛րբ և ի՞նչպէս երեւան հանելու խնդիրը Տզթ. Քոխ ենթարկեր է Վիլհէլմ Կայսեր որոշման։ Բայց որովհետեւ իւր գլխուն փորձանք մը կրնայ գալ մինչեւ այն ատեն, իւր գաղտնիքն այժմէն վստահեր է իւր բարեկամներէն երկու հոգւոց ևս, իւր սովորական աշխատակիցներէն զատ։

—Ի Լոնտոն օրուան զրոյցը սա է թէ Լորտ Սալզպըրի որոշեր է առաջիկայ գարնան լուծել երեսփոխանաց ժողովն և նոր երեսփոխանութիւն մը կազմելու կոչում ընել ժողովրդեան։ Ցայտնի է թէ Անգլիոյ մէջ օրուան վարչութիւնն արտօնեալ է իւր յարմար գտած վայրկենին լուծելու երեսփոխանութիւնն։ Այս արտօնութիւն պարտաւորութեան կը փոխուի վեցերորդ տարւոյն մէջ։ Առաջիկայ գարնան Լորտ Սալզպըրիի կառավարութիւնն իւր հինգերորդ տարւոյն մէջ կը գտնուի։ Այս որոշումը տուեր է Լորտ Սալզպըրի այն դիտողութեամբ թէ Պ. Փառնէլի ամնթալի դատի մը մէջ կրած ջախջախիչ դատապարտութիւնն հանրային կարծեաց վրայ դէշ տպաւորութիւն մ'ըրած է, յորմէ պահպանողական կուսակցութիւնը մեծապէս կրնայ օգտիլ։

—Անգլիական և գերմանական երկաբին ընկերութիւնը որք յուլիս 1 ի դաշնագրով արեւելեան, հասարակածային և վերջնական Ափրիկէի մէկ մեծ մասը բաժնած են իրենց մէջ, կ'ըսկսին իրենց վիհապետական իշխանութիւնն ի գործ դնել։ Գերմանական ընկերութիւնն 375,000 մարքի արժէքութեամբ բուփի կոխել տուաւ, որոց մէկ կողմին վրայ արձանագրուած է լատիներէն «Դ-ուլիւ-ռ Բ. Կ-ոյ», եւ միւս կողմին վրայ առիւծ մը և արմաւենի մը սա արձանագրութեամբ. «Դեր-մա-ն Ըն-կե-ռ-ութ-ն Արե-ւել-ա Ափրի-կէ»։ Անգլ. ընկերութիւնն ալ իրեն յատուկ թղթատարական դրոշմներ հանած է, որոց վրայ «լոյս և ազատութիւն» բառերը գրած լինելը զարմանօք կը նշանակեն ոչ-անգլիական լրագիրք. զի Պ. Սթենլիի վերջապահ գընդին վրայ եղած քսամնելի յայտնութիւնք կը ցուցնեն թէ Ափրիկէի խորերը թափանցող ամեն Անգլիացիք անպատճառ լուսոյ և ազատութեան չեն ծառայեր։ Անգլիական լրագիրք ցաւօք կը ծանուցանեն թէ գերման կառավարութիւնը ցնոր անօրինութիւն անգլիացի որսորդներու արգիլած է Ափրիկէի ներսերը գազաններ որսալ։ Փարիզի լրագիրք կը հեգնեն անգլ. մամլոյն այս մտօք դիտողութիւններն, և կ'ըսեն թէ գերման կառավարութեան որոշումը չատ բանաւոր է, նկատելով որ անգլիացի որսորդներու և զբօսաշրջիկներու տարօրինակ հետաքրքրութիւնն անհաճոյ դէպքեր կրնայ պատճառել Ափրիկէի ներսերն, ինչպէս ձէյմսընի եւ ընկերաց արարք ցոյց կուտան։

—Անսիի (Ֆրանսա) եպիսկոպոսն Հ. Իզոռա նամակաւ մը զոր հրատարակութեան յանձնեց՝ ոյժ կուտայ Լավիժերի կարդինալին ծանօթ բանախօսութեան, որով Ֆրանսացի կղերին խորհուրդ առած էր ճանչել Հանրապետութիւնն իբրեւ օրինաւոր կառավարութիւն երկրին, և հակահանրապետական ցոյցերէ զգուշանալ։ Հ. Իզոռա եպիսկոպոսն ևս իւր կարգին կը յայտարարէ թէ Ֆրանսայի մէջ անդէն միապետական զգացումն ո՛չ ևս գոյութիւն ունի, այնպէս որ մինչեւ իսկ եթէ արքայական կուսակցութիւնն

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼԻԲ

ԷՄԻԼ ՌԻՇՊՈՒՌ

ԽԵԼԱԳԱՐԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԹՇՆԱՄԻՆ

—Երջանի՛կ զուգադիպում, ըսաւ մըտքէն տիկին Տիւռան։

—Ատուիէն կը սպասէր ինձ, հոն էր ան, —Ատուիէն կը սպասէր ինձ, հոն էր ան, բայց չարունակեց մանկամարդ աղջիկը, չտեսայ զայն։ . . . Թանձր մառախուղ մը կար և մութ էր, չատ մութ էր գիշերը։ Ցետոյ, Ատուիէն պահուըտած էր անշուշտ, վասնզի կը վախնար հօրմէս։ Ի՞նչ ըսաւ գիարդեօք իմ մեկնիլս տեսնելով։ Չեմ գիտեր։ Հարկաւ շատ տխրեցաւ. . . , ես ալ տխրած էի։ Բայց չէ՞ք գիտեր. . .

—Ոչ։

—Օր մը, երբոր շատ մը աշխատիմ, շատ բաներ սովրիմ, նորէն պիտի գայ հոս, պիտի տեսնեմ զայն. . . հայրս խոստացաւ։

—Եթէ այդպէս է, սիրելիս, վազուընէք իսկ կը սկսինք աշխատելու։ պիտի ուսումնասիրէք ու սովրիք շատ մը բաներ։

—Այո, այնպէս չէ՞. . . Տո՛ւտ, չո՛ւտ, շա՛տ մը բաներ։

Եւ երկու ձեռքերն իրարու գարնելով.

—Գոհ եմ, շատ գոհ, ըսաւ։ շատ բաներ պիտի սովրիմ և Ատրիէն պիտի գայ նորէն հայրս խոստացաւ։

—Զարմանալի՛ բան, կ'ըսէր ինքնիրեն տիկին Տիւռան, հա՛յրը, միշտ հա՛յրը։ մօրը խօսքը բնաւ չբներ։

Ժ.

ՑԱՐՈՒԹԻՒՆ

Դաստիարակուհին առջի օրերէն հասկացաւ որ դժուարին գործի մը կը ձեռնարկէր, բայց իր կարողութենէն վեր չը գտաւ զայն։ Ուրիշ բան չէր ուզեր տեսնել բայց եթէ այն նպատակն որուն պէտք էր հասնիլ, և կը զգար որ ոչ մէկ նեղութիւն իր աչքին պիտի երեւէր։ Արդէն, այն սէրը զոր Օռօռ իրեն ներշնչած էր, այն գրեթէ մայրական գորովն որ իր սրտէն կը յորդէր եւ որուն վրայ ինքն ալ կը զարմանար, իր մէջ տեսակ մը յափշտակութիւն, տեսակ մը խանդ կը դնէին որպէս երբեք չէր զգացած։

Սիրել, բանի մը կապուիլ, անձնատուր ըլլալ՝ հոգւոյ և սրտի պէտք մըն էր այդ կնոջ համար որ շատ տառապած էր, որ երկայն տարիներ ապրած էր առանց կարենալու գործածել այն գորովոյ և խանդաղատանաց գանձերն զորս իր սրտին մէջ պահած էր իբրեւ ամբիչ իր վշտերուն, իբրեւ մեղմացում իր ցաւերուն դառնութեան։

Այո, յայտնի էր որ տիկին Տիւռան տառապած էր, թէ կը տառապէր տակաւին եւ թէ չէր յուսար իր տառապանաց վերջ մը գտնել։ Անտարակոյս, մեծ համակերպութիւն մը, զոր կը ներշնչէր իրեն պարտականութեան եւ արդարութեան զգացումն, կը զօրացնէր ճակատագրին այդ զոհը։ Իր բաղդին անձնատուր եղած էր, բայց թերեւս ոչ առանց բողոքի, առանց ընդվզելու։

Կը թուէր նաեւ թէ բան մը ունէր որուն համար կ'ուզէր որ ներում ստանար, որովհետեւ մեծ խոնարհութիւն մը ցոյց կուտար, եւ թէ իր անսահման քաղցրութեամբ, իր անայլայլ բարութեամբ, որք յայտնութիւններ էին զղման, կը բաղձար քաւում գտնել իր մեղաց։

Ինչպէս ըսինք պէտք էր որ այս կինը սիրէր։ սիրելու համար կ'ապրէր։

Ոչ ոք Օռօռէն, իր խնամոց յանձնուած այդ չափահաս տղայամիտ աղջիկէն աւելի կրնար գոհացում տալ իր սրտին թաքուն իղձերուն։ Իրեն ներկայացուած յեսուն հարիւր աշակերտուհեաց մէջէն Օռօռը պիտի ընտրէր։

Նուիրելու համար իր գորովն, իր խանդախատանքն և քիչ մըն ալ իր մայրական սէրն, որ հազիւ ժամանակ ունեցած էր երբեմն օրօրոցի մը վրայ ճառագայթելու, Օռօռը պէտք էր իրեն։ Օռօռն, այդ անմեղ աղջիկն որուն սիրտը պիտի կազմէր, միաքը պիտի լուսաւորէր, զոր պիտի ուղեւորէր, զոր կերպով մը պիտի ստեղծէր։

Իրեն ըսած էին. «Քիչ մը իր մայրը պիտի ըլլաք»։ Բայց ինքն ըսած էր ինքնիրեն. «Բոլորովին իր մայրը պիտի ըլլամ»։

Եւ այդպէս ալ ըրաւ։

Ուշադրութիւն չընրաւ որ Օռօռ տասն և եօթը տարեկան պիտի ըլլար քիչ ատենէն, զայն պզտիկ աղջկան մը տեղ դրաւ և այնպէս համարեց որպէս թէ որորանէն նոր ելած էր, դայեակը նոր թողուցած էր։ Ժամանակուան մը համար, դաստիարակուհին անհետ եղաւ։ Մայրն էր, խընամուտ, գորովալից և հոգածու, որ իր գգուանքներն ու անուշ խօսքերը կը շռայլէր, որ կը պատէր զայն իր մայրական շունչովն, անոր հոգւոյն ու սրտին մէջ կ'անցուցնէր այդ շունչը, որպէս զի բոլոր լարերն հոն թրթռացներ։

Ո՜հ, ի՜նչպէս կը յիշէր որ ինքն ալ մայր եղած էր։ Բայց նորէն մայր կը դառնար այդ ուրիշ կնոջ մը զաւակին քովը զոր դիպուածն իրեն կուտար։ Օռօռին համար չէ՞ր ըներ ինչ որ պիտի ընէր իր աղջկան համար, եթէ բաղդ ունենար զայն մեծցնելու։ Չէր կրցած կատարել իր զաւակին քով այն քաղցր պաշտօնը զոր բնութիւնը բոլոր մայրերուն կը յանձնէ, բայց հիմայ կը կատարէր, այդ նուիրական պաշտօնը։

Այո, ուրիշ բան պիտի չընէր իր աղջկան եթէ ոչ ինչ որ կ'ընէր Օռօռին։ Եւ իր պաշտօնն ամբողջովին պէտք էր որ կատարէր, քանի որ իր տարիքին հակառակ, Օռօռ տղայ մնացած էր։

Այնպէս լաւ մտած էր մոր դերին մէջ, որ վայրկեաններ կ'ըլլային յորս, մոռնալով ինքզինքը, մոռնալով տիկին Տիւռանն և Պ. Տելօռմը, կը կարծէր թէ Օռօռ իրօք իր աղջիկն էր։ Եւ երբ կը սթափէր յանկարծ այն պատրանքէն որուն մէջ իր սիրտը զինքը կը ձգէր, ցաւագին զարթումը կը զգար որ այն ատեն սիրտը կը սեղմէր։ կուրծքը կ'ուռէր, հրակէզ արցունքներ աչքերէն կը հոսէին։

Ուրիշ անգամներ, երբ Օռօռը կը դիտէր, երբ մանկամարդ աղջկան վճիտ աղուոր աչքերուն մէջ ակնապիշ կը նայէր, կը զարմանար տեսնելով որ կը զգար այն ուրախութիւնն, այն հեշտութիւնն, այն յափշտակութիւնը զորս կ'ունենար երբեմն, երբ որորանին բարձիկին վրայ, կը դիտէր իր զաւկին խարտեաշ գլխիկը։

Այն ատեն, անպատումյուզմամբ մը զգլխուած, Օռօռն իր ծունկին վրայ կ'առնէր, իր տրոփուն լանջին վրայ կը սեղմէր զայն ու կ'որորէր, համբոյրներով կը ծածկէր զայն ու կ'ըսէր անոր ինչ որ կը բըղխէր սրտէն։

—Մայրի՛կ, մայրի՛կ, կ'ըսէր աղջիկը, բիւրապատիկ հատուցանելով իր ընդունած համբոյրներն։

Առաջին անգամ երբ այս անունը տրուած էր տիկին Տիւռանին, երիտասարդ կինն համակ իր էութեամբը գողացած էր, յետոյ սկսած էր հեծկլտալ։

Օռօռ չուարած մնացած էր, և քանի մը օր ալ չէր համարձակած «մայրիկ» ըսել։

—Ինչո՞ւ այլ եւս «մայրիկ» չես կոչեր զիս, հարցուց անոր տիկին Տիւռան այն վայրկեաններէն մէկուն մէջ յորս դաստիարակուհին իր ծունկերուն վրայ կը նստեցուներ աշակերտուհին, և իր սրտին վրայ կը սեղմէր զայն։

—Որպէս զի չիլաք, պատասխանեց Օռօռ. անցեալ օր շատ վիշտ զգացիք։

—Ոչ, ոչ, սիրելիս, ընդհակառակն ամենէն սաստիկ ուրախութիւնն զգացի։

Այնուհետեւ, թէ՛ մինակ եղած ատենին և թէ երբ տիկին Տելօռմ հոն գըտնուէր, մայրիկ բառը զոր այնպէս մը կ'արտասանէր որ դաստիարակուհին հրճուանք կը զգար, յաճախ կուգար Օռօռի շրթանց վրայ։

Այսպէս կը կատարուէր մանկամարդ աղջկան դաստիարակութիւնը։ Այսպէս, քաղցրու գիրգ խօսքերով, աշակերտուհւոյն կարողութեան համեմատ եղած հետաքրքրաշարժ խօսակցութիւններով, դաստիարակուհին կուտար իր աշակերտուհւոյն այն կրթութիւնն որուն պէտք ունէր։ Տիկին Տիւռան զգացած էր թէ պարտէր մանաւանդ անոր սրտին հետ խօսիլ, անոր մէջ ծնուցանելով ու աճեցնելով բոլոր ազնիւ զգացումներն, և իր սրտովն է որ կազմեց աշակերտուհւոյն սիրտը։

Գրքեր ունէին զորս կարելի եղածին չափ քիչ կը գործածէին. բացատրութիւններով, պարզ և ուղիղ՝ յաճախ կրկնուած ապացուցումներով է որ Օռօռ կը յաջողէր ըմբռնել, հասկնալ։ Դանդաղօրէն, ստիճանաբար աղջիկը կը սովրէր իր դասերը։ Իր յիշողութիւնը մեծապէս կ'օգնէր, որովհետեւ անգամ մը որ բան մը հասկացած էր, դաստիարակուհին կրնար այլ ևս անոր վրայ չխօսիլ, ալ գիտէր զայն։

(Շարունակ.)

յաջողի, իւր փափաքած դրութիւն տեւականութիւն չպիտի կրնայ ունենալ Ֆրանսայի մէջ։ Անօգուտ է ուրեմն Հանրապետութիւնը տապալել և միապետութիւն վերահաստատելու աշխատիլ։ Այս տեսութեամբ, Անսիի եպիսկոպոսն եւս համամիտ է թէ Հանրապետութեան դէմ գործելու չէ։ Բայց նաեւ 12 տարիէ հետէ Ֆրանսան կառավարող հանրապետական վարչութեանց ընթացքին հաւանութիւն չի կրնար տալ։

—Ի Ֆրանսա ապաստանեալ քանի մը ծայրայեղ Ռուսեր ֆրանսական ոստիկանութեան ձեռամբ արտաքսեցան ֆրանսական հողէն։

—Ի Փարիզ նոր ընկերութիւն մը կազմուեցաւ «Մասնախումբ ֆրանսական Ափրիկէի» անուամբ, բաղկացեալ ըստ մեծի մասին երեւելի ֆրանսացիներէ, որք արդէն հոգածութիւն ցուցած են ֆրանսական-ափրիկեան գործերու՝ իրենց քսակէն մեծաքանակ նպաստելով խաղաղ խուզարկութեանց և արշաւանաց ի կեդրոնական Ափրիկէ։ Այս մասնախումբ շրջաբերականաւ մը ֆրանսական ազգին ուշադրութեան կը յանձնարարէ սա իրողութիւն թէ աշխարհի մէկ ամբողջ մասն, Ափրիկէ, խաղաղապէս կը բաժնուի Եւրոպիոյ քաղաքակիրթ ազգաց միջեւ։ Ուստի, Ֆրանսացիք եւս անտարբեր պէտք չէ մնան իրենց առևտրական շահերը զարգացնելու Ափրիկէի այն մասանց մէջ որք ֆրանսական ազդեցութեան ներքեւ կ'իյնան և այսու մասնակցելու աշխարհի այն նոր բացուող մասին քաղաքակրթման։

—Այսօր վերստին կռիւներ տեղի կ'ունենան Տաքոմէյի և Միացեալ Նահանգաց ուրիշ կողմերու հնդիկ կոչուած բնիկ կիսավայրենի ժողովրդոց և ամերիկացի զօրաց միջեւ, որք կ'ուզեն խաղաղութիւն հաստատել այն կողմեր, և բարեկարգել այս ցեղեր։ Ամերիկացւոց կողմէ մեռեալներ կան արդէն։ Հնդիկներն այս անգամ դիւրաւ տեղի տալու կամք չունին եղեր։ Այս անգամ նշանաւոր հանդիսացողք Սիու և Զիյէն ցեղերն են։ Անոնց կողմէ հրատարակեալ նամակ մը կը հարցընէ Ամերիկայի քաղաքակիրթ ժողովրդոց թէ որո՞վ իրաւամբ կը բռնաբարուի իրենց բնակութեան յատկացեալ վայրն, ուր ինքնիրեն ապրելու արտօնութիւն տուած են իրենց Միացեալ Նահանգաց Նախորդ Նախագահէ։ Ցայտնի է թէ Ամերիկացիք միշտ հետամուտ կը լինին այս կիսավայրենի ժողովրդոց վերազահեալ հողերը գրաւելու տակաւ առ տակաւ։

—Կը հաստատուի թէ Տքթ. Քոխ իւր գեղն յանձնած է կայսեր, որ ընդունած է ի հաշիւ Պետութեան։ Հետեւապէս, կրօնական և կրթական նախարարութիւնն, որուն կը պատկանին բժշկական գործեր, պիտի կատարէ այս գեղին բաշխումը։ Կը հաստատուի նաեւ թէ այս գեղէն բաւական քանակութեամբ պատրաստ չպիտի գտնուի երկու ամսէն յառաջ։ Իսկ գեղին բաղադրութիւնը դալ տարի Տքթ. Քոխ պիտի բացատրէ Գերլինի բժշկական թերթին մէջ, իւր գիւտին պատմութիւնն ընելով։

—Աւասիկ Տքթ. Քոխի գիւտին վրայ Պ. Փասթէօռի կարծիքը, զոր հաղորդած է Թէմպ ներկայացուցչին։

«Թէ Քոխի գիւտին վրայ արուեստական տեսակէտով իմ կարծիքս կը հարցունէք, չեմ կրնար պատասխանել։ Զի ենթադրութիւններ միայն կրնամ ընել։ Պ. Քոխ չպարզեց իւր բռնած ճամբայն որով գիւտական մեծ նպատակի մը հետամուտ եղած է, ինչպէս մեք կ'ընենք ի Ֆրանսա՝ մեր Ակադեմիոյ պաշտօնական ցանկէ։ Բայց իւր ձեռք բերած արդիւնքներն այնպէս են որ սքանչացում կը պատճառեն։»

—Տքթ. Քոխ իւր գեղէն երկու սրուակ առ Պ. Փասթէօռ ղրկելէն յառաջ Փեթերսպուրգի բժիշկներուն ղրկեց, որք անմիջապէս խնդակցութեան և երախտագիտութեան հեռագիր մ'ուղղեցին իրեն։

—Պահպանողական երեսփոխան Պ. Ուիլեըմ Պէքէթ, որ նոյմ. 24ին երկամեայ վրայ կը շրջագայէր, Ուիմպորնի մօտ, սրընթաց կառախմբի մը անիւներուն տակ մնաց և ջախջախեցաւ։ —Այս լուր քաղաքական կարեւորութիւն ունի Անգլիոյ համար, ըստ որում ահռռոց մը թափուր կը մնայ Երեսփ. ժողովոյն մէջ, զոր անշուշտ Կլատսթոնեանք հետամուտ պիտի լինին կորզել։

—Լորտ Տէրպի 25,000 ֆր. նուէր ղրկեց Փրկութեան Բանակին զօրավար Պուութի, ի նպաստ դործաւոր դասուց վիճակին բարւոքման ծրագրոյն, ինչպէս պարզած է իւր «Ի խաւարակուռն Անգլիա» անուն գործին մէջ։ Բուինսպերիի մարքիզն եւս 2,500 ֆր. ղրկեց, ծանուցանելով որ եթէ այն ծրագիրը կիրառութեան դրուի, սոյն գումարն ամեն տարի պիտի ղրկէ։ Ուրիշ կողմէէ շատ մը նպաստներ կը ղրկուին «Զօրավար» Պուութի մարդասիրական ձեռնարկութեան։

—Արժատական կուսակցութիւնն իւր յուսացած յաջողութիւնները չունեցաւ Իտալիոյ մէջ։ Ընդհակառակն, իւր 60 երեսփոխանաց թիւն 37ի իջաւ։ Կառավարական կուսակցութեան մէջ պահպանողական հատուածը զօրացաւ, բայց ընդհանրապէս Պ. Քրիսպիի ընտրական յաղթանակն իւր իսկ յուսացածէն աւելի է։ Պ. Քրիսպիի իշխանութիւնը նոր և զօրաւոր հաստատութիւն մը կ'առնու այս ընտրութեամբ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Արմաչու Դպրեվանուց խնամակալութիւնն այսօր Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ արտաքոյ կարգի նիստ մը կը գումարէ ի ներկայութեան փոխվանահայր եւ տեսուչ Դեր. Մաղաքիա եպիսկոպոս Օրմանեանի ինչպէս նաեւ մատակարարութեան տեսուչ Արժ. Ներսէս վարդապետի։

Խնամակալութիւնն, ինչպէս վանական բոլոր հաշուց՝ այսինքն անցեալ և ներկայ տարիներու՝ նոյնպէս նորաշէն եռայարկ քարուկիր թաղին, որ կը բաղկանայ 42 սենեակներէ, հաշուեցոյցը քննելէ յետոյ պիտի վաւերացուէ։ Խնամակալութիւն՝ յառաջիկայ տարւոյ վանական կարգադրութեանց համար իւր որոշումներն եւս պիտի հաղորդէ Դեր. Օրմանեան Սբ. բազանի, որ կը մեկնի յառաջիկայ երկուշաբթի Յարմաշ։

Ցաւօք կը ծանուցանենք թէ ՏՈՒԲԹ. ՄԿՐՏԻՉ ԷՖԷՆՏԻ ՍԱՆՃԱՔՃԵԱՆ իւր մահկանացուն կնքեց երէկ ի Գասը գիւղ իւր բնակարանին մէջ։ Հայ բժշկական դասը դառն կորուստ մը կ'ունենայ յանձին Տքթ. Սանճաքճեան էֆէնտիի, որ թէպէտ տակաւին երիտասարդ, փայլուն անուն մը կը կրէր իւր արհեստակցաց մէջ, իբր կարող բժիշկ և մանաւանդ իբր ճարտար վիրաբոյժ, և մեծապէս գնահատուած էր ամեն անոնցմէ որք իւր խնամոց դիմած էին։ Աւելի քան տասը տարի առաջ կայս. բժշկական վարժարանին մէջ տոքթորութեան վկայականն ստանալէ յետոյ, կայս. կառավարութեան կողմէ զանազան կողմեր ղրկուած էր պաշտօնով, և ապա Բարիզ ուղղուած էր՝ տեղւոյն հիւանդանոցաց մէջ և մեծ վարպետներու քով կատարելագործելու համար իւր արուեստն։ Ֆրանսայէ վերադարձին, Տր. Սանճաքճեան էֆէնտի վերջնապէս հաստատուեցաւ աստ ու հետզհետէ մեծ յաջողութիւն ցոյց տուաւ վիրաբուժական ճիւղին մէջ։

Տքթ. Սանճաքճեան էֆէնտի հազարապետի ատիճան ունէր և Հայաստան Փաշայի զինուորական հիւանդանոցին մէջ կարեւոր պաշտօն մը կը վարէր, իբր վիրահատ։

Իւր մահ խորին վշտով կը համակէ բոլոր զինքը ճանչցողները, որովհետեւ բաց ի իւր բժշկական ճարտարութեան շնորհիւ վայելած համբաւէն, Տքթ. Սանճաքճեան էֆէնտի համակրելի անձնաւորութիւն մըն էր և սիրելի հանդիսացած էր համայնից։

Հանգուցեալը կը թողու անմխիթար այրի մը՝ Տիկին Բէտմպէ Սանճաքճեան (դուստր հանգուցեալ Յովհաննէս էֆէնտիի Գարբիէլեան) և դեռահաս աղջիկ զաւակ մը։

Յուղարկաւորութեան տխուր հանդէսը պիտի կատարուի վաղը, կիրակի, ժամ 7ին ի Ս. Թագաւոր եկեղեցւոյ Գասդգիւղի, ուր առաւօտուն պատարագ պիտի մատուցանէ Գեր. Մելքիսեդէկ Սրբազան ի հանգիստ հոգւոյ հանգուցելոյն։

Սիմենեան, Խնդիրեան, Ունճեան, Հարենց, Սեդրսեան ընտանիքները ցաւ ի սիրտ կը ծանուցանեն զգալից մահն

ՏԻԿԻՆ ԷՂՊՐՈՒ Յ. ՍԻՄՈՆԵԱՆԻ

ԴՈՒՍՏՐ ՀԱՆԳՈՒՅՑԱԼ ԽՆԴԻՐ ԱՂԱՑԻ

որ հանգեաւ ի Տէր յետ կարճատեւ հիւանդութեան ի հասակի 65 ամաց ի խոր սուգ համակելով զաւակունքն, համայն ազգականքն և բարեկամներն։

Յուղարկաւորութեան տխուր հանդէսը պիտի կատարուի վաղը, կիրակի, ի ժամ 6 ի Ս. Աստուածածնայ եկեղեցւոյ Օրթագիւղի։

Օրթագիւղ. 17 Նոյեմբեր 1890

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մայր եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհուրդս վեց տուներու չինութեան ձեռնարկելով Ս. եկեղեցւոյս պատկանեալ գետնին վրայ հաւանութեամբ Ազգ. Պատգամելի վարչութեան և ճարտարապետութեամբ Համամճեան Մեծ. Ստեփան էֆէնտիի, յաջողեցաւ սոյն շինութիւնը ի կատար ածել սուղ միջոցի մէջ։

Եւ որովհետեւ այս շինութեան գործի մէջ ճարտարապետ Ստեփան էֆէնտի ոչ միայն իւր արհեստին ճարտարութիւնը փայլեցուց բարեձեւ և հաստատաշէն տուներ կառուցանելով, այլ եւ նիւթական զոհողութիւններ և անտեսագիտական ամեն կարելի միջոցներ չը զլացաւ ի գործ դնել։ ուստի խորհուրդս պարտք կը համարի իւր ջերմագին շնորհակալիքը յայտնել հրապարակաւ արդիւնաւոր արհեստագէտին յօգուտ Ս. եկեղեցւոյս կատարած սոյն գովելի ձեռնարկին համար։

Ի դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ
Մայր Եկեղեցւոյ

Վ. Ատէոպրէք — Ատէոպէտ
Մ. Օ. ՀԱՐԷՆՑ — Պ. ԷՊՍԷՐՃԵԱՆ

Գումրգարու, 16 Նոյմ. 90

Պատուս պատ. Թաղական Խորհրդոյն կողմէ բացառիկաբար նամակ մը ստացած ենք իրենց հաշուոց նկատմամբ վերջերս եղած հրատարակութեան ի պատասխանի, զոր պիտի հրատարակենք երկուշաբթի առաւօտ թուով։

Կը խնդրուի մեզէ ծանուցանել թէ, յառաջիկայ երկուշաբթի օր, 19 Նոյեմբերի, պիտի վերաբացուի Պէշիքթաշի Ս. Հռիփսիմեան աղջկանց վարժարանը, զոր, գիւղին մէջ երեւան եկած և այժմ գրէթէ բոլորովին սպառած ծաղկի հիւանդութեան պատճառաւ, հոգաբարձութիւնն երկու ամսէ ի վեր փակ պահել հարկ դատած էր։

Այս առթիւ գոհութեամբ կը տեղեկանանք թէ, սոյն վարժարանի ազնիւ հոգաբարձութիւնն անդ ի պաշտօն կոչեր է զՏ. և Տիկին Յ. Նագաշեան, որք, իրր դաստիարակ և դաստիարակուհի, տասնէ աւելի տարիներէ ի վեր, Մեզսուրեան վարժարանէն ու Ճեմարանէն սկսեալ, փոխն ի փոխ Հաճնոյ, Երիզայի, Ատանայի և վերջին անգամ ալ Եօզղատի մէջ հարիւրաւոր երկսեռ մանկանց ուսուցման գործով զբաղած, և իրենց խղճամիտ ու արդիւնաւոր պաշտօնավարութեամբ, կարող և աշխատող ուսուցչի բարի անուն հանած են։ Տարակոյս չունինք որ, Տ. և Տիկին Նագաշեան, այլ եւս հաստատուած ի Պէշիքթաշ, իրենց բոլոր ջանքն ու խնամքը պիտի տան գիւղին աղջկանց վարժարանն ուսման և բարոյականի քաղցրարոյր վարդաստան մ'ընելու համար, և թէ Պէշիքթաշցիք ալ, որք լաւ գիտեն լաւ գործն ու գործողը գնահատել, անոնց երբէք չը պիտի զլանան իրենց համակրանքն ու ձեռնտուութիւնը։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՐԵԿԻ ՍԷԼԱՄԼԸՔԸ

Սէլամլըքի արարողութիւնն երէկ տեղի ունեցաւ Համիտիյէ մզկիթին մէջ։ Վեհ. Սուլթանը հանդիսաւոր կերպիւ այդ մզկիթը գնաց և ուրբաթու աղօթքը կատարելէ և Սէլամլըքին ներկայ գտնուող զօրաց մեծ անցքը դիտելէ յետոյ կայս. պալատ վերադարձաւ։

Սէլամլըքը դիտելու եկած էին ամերիկեան դեսպանը, Փարիզու ամերիկեան դեսպանը ու կինը, սպանիական դեսպանը, ռումանական դեսպանը, ռումանական Լէգէոնի մարտանաւին հրամանատարն ու սպայք, գերմանական դեսպանատան զինուորական կցորդն և վաթսունէ աւելի օտարազգի զբօսաշրջիկներ, որք սենեկապետ Մէհմէտ Էմին պէյի միջոցաւ արժանացան Վեհ. Սուլթանին մեծարանաց։

* *

Սէլամլըքի արարողութիւնը կատարուելէն յետոյ Վեհ. Սուլթանին արտօնութեամբ ռումանական դեսպան Պ. Միդիլինէօ և Լէգէոնի մարտանաւուն հրամանատարն ու սպայք Ն. Վեհափառութեան ներկայանալու պատիւն ունենալով, մասնաւոր մեծարանաց արժանացան։

Ի ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏ

Վեհ. Սուլթանը չթող հայկերոյթ մը պիտի տայ ի պատիւ Փարիզու ամերիկեան դեսպան Պ. Հուայթլօ Ռէյտի, որ հիւրաբար մայրաքաղաքս կը գտնուի։

Պ. ԿՈՒԱՆԷ

Երէկ ծանուցինք թէ Պոլսոյ քաբափանց արտօնատիրոջ ներկայացուցիչ Պ. Կուանէ հինգշաբթի իրիկուն Փարիզ ուղեւորած և մեկնելէ առաջ կայս. պալատ գնացած էր։

Վեհ. Սուլթանը Պ. Կուանէի շընորհած է ակնակալուռ ծխատուփ մը որուն վրայ նկարուած է կայս. Թուղրան։

ՕՍՄ. ՊԱՐՏԱՋՈՄՄԻՔ

Պ. Պարտաքի Բարիզ ուղեւորած պահուն ծանուցուեցաւ թէ Կ. Պոլսոյ մէջ կայս. կառավարութեան և իւր բարեկամաց հետ կատարած բանակցութիւններն՝ ի մասին մաքսային հաստատութիւններով երաշխաւորեալ և այլ պարտաւորմանց փոփոխման՝ համաձայնութեան մը յանգած էին։ Պ. Պարտաք Բարիզի մէջ համաձայներ է նաեւ իւր դրամատեարց խմբին հետ որ յանձն կ'առնու կատարել այս գործողութիւնն և զայս ծանուցած է կայս. կառավարութեան։ Ցիշեալ խումբն եվրոպական հրապարակին բարւոքման կ'սպասէ գործի ձեռնարկելու համար։

ՆԱՂԿԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ

Ներքին գործոց նախարար Վսեմ. Միւնիր փաշայի Նախագահութեամբ կազմեալ առողջապահական յանձնաժողովին ներկայացեալ տեղեկագրոյ մը համաձայն, ծաղկի հիւանդութիւնը կը ճարակի Պէշիքթաշի և Բէֆէլի գիւղի մէջ։ Յանձնաժողովն, յետ խորհրդակցութեանց նկատելով որ թէև այդ հիւանդութեամբ մեռնողներէ ոմանք քիչ ժամանակէն կ'սպաքինին, սակայն մեռեալներու մեծ մասը մեռելակիր կառքերու միջոցաւ կը փոխադրուի, պարագայ մը որ կրնայ ճարակման նպաստել, նկատելով որ Պէշիքթաշի Տէրէքիյի անուն տեղը կովի ախոռներ կը գտնուին և աղբերը փողոցներու մէջ ձգուած են և թէ հանրային մաքրութեան հոգ չտարուիր և նկատելով որ թաղապետութեան Բ. շրջանակին մէջ եւս հանրային մաքրութիւնն անխնամ վիճակի մէջ կը գտնուի, պէտք եղածը ծանուցած է Քաղաքապետութեան, որ իւր կողմէ հարկ եղածը դրած է թաղապետութեան շրջանակաց։

ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼՔ

Ներքին գործոց Նախարարութիւնը հրահանգ ուղղելով որոց որ անկ է ծանոյց թէ բանտարկեալ անձանց հետ յարաբերութիւն ունենալու համար պէտք է մայրաքաղաքիս մէջ Ոստիկանութեան նախարարութենէն արտօնութիւն առնուլ և գաւառաց մէջ ամենէն մեծ պաշտօնեայէն։

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Այն քննիչ յանձնախումբն, որ Դ. զօրաբանակի շրջանակին մէջ քննական պտոյտ մը կը կատարէր, Քարբերդ կը գտնուի։

Քարբերդէն կը գրեն նաեւ թէ անցեալ ամառէն ի վեր անձրեւ տեղացած չէ և թէ սերմնացանութեան ժամանակը մօտեցած ըլլալով երկրագործ դասը մտատանջութեան մէջ է։

ՊՈԼՍՈՅ ՔԱՐԱՓՈՒՆՔ ԵՒ ՇԻՐՔԷԹ

Ինչպէս յայտնի է, Պոլսոյ քարափանց ընկերութիւնն, ըստ իւր պայմանագրութեան, իրաւունք պիտի ունենայ երկու եղերաց միջև շոգեշարժ լաստեր բանեցնել ապրանաց փոխադրութեան համար։

Արդ, Սադ-ի կ'իմանայ թէ Շիրքէթի Խայրիյէի վարչութիւնը, նկատելով որ այդ տեսակ շոգեշարժ լաստերու բանիլն իրեն յատուկ է, Առևտրական Նախարարութեան դիմած է իւր իրաւանց պաշտպանութեան համար։

ՄԷՃԻՏԻԵԼ ԴՐԱՄՆԵՐ

Եվմական Նախարարութիւնն հրահանգ ուղղելով ամեն կողմ ծանուցած է թէ կառավարական պաշտօնատանց և մանաւանդ մաքսատան արկղակալք երբ ժողովրդեան կողմէ ստանան աւրուած և կամ այլ և այլ միջոցներով ծրածաթը գողցուած Մէճիտիյէներ, առանց տէրերուն վերադարձնելու կոտրեն գայնս եւ իւրաքանչիւր տրամը 96 փարայի հաշուով կա՛մ դրամի տեղ ընդունին և կամ ըստ այնմ փոխարէնը վճարեն։

ԹԷՆՊԼԷԲԻ ՏՈՒՐԲԸ

Պարսկական դեսպան Միրզա Մոհսին խան հինգշաբթի օր Մաքսատան պաշտօնատունը գնաց եւ երկու ժամու չափ տեսակցեցաւ վերատեսուչ Հասան Ֆէհմի փաշայի հետ։ Կը կարծուի թէ այդ տեսակցութեան նիւթ եղած ըլլայ Թուրքիոյ եւ Պարսկաստանի միջեւ վերանորոգելի Թէնպէքիի ոսկագինը։

ՍՈՒՏ ԼՈՒՐԵՐ

Այս խորագրոյն տակ հետեւեալը կը կարդանք երեկի Մէնէրէօ-ի մէջ։

Անգլիական լրագիր մը, որ ծանօթ է իւր ստայոդ լուրերովը, անցեալներէն հրատարակած էր թէ Կարնոյ կուսակալը զէնք և ռազմամթերք բաշխած էր Քիւրտ ցեղապետներուն և թէ Ռէմէտ օղլու անուն հռչակաւոր աւազակ մը Ալաշկերտի կառավարիչ անուանուած էր։ Կ. Պոլսոյ Գործակալութիւնը, Եւրոպիոյ լրագրաց ուղղեալ հեռագրով մը կը ծանուցանէ թէ այդ լուրեր բոլորովին սուտ ու սիրալ են։

ԻՏԱՐԷԻ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Մէկ քանի նահանգներու կողմէ խնդրուած էր Ներքին գործոց Նախարարութենէն՝ որպէս զի գաւառաց ի տարբեր ժողովներու մէջ տեսնուած դատական գործերու համար յատուկ ընդհանուր դատախազներ և հարցաքննիչ դատաւորներ կարգուին և այդ ժողովներու քարտուղարաց ամսաթոշակին վրայ յաւելում մը եւս ըլլայ։

Ադ. Ներքին գործոց Նախարարութիւնն հրահանգ ուղղելով ծանուցած է որ թէեւ Իտարէի ժողովներն երբեմն պաշտօնէից դատաստանին համար դատարանի մը հանգամանքը կ'առնուն, սակայն ժողովոյ անդամք և ուրիշ պաշտօնեայք բաւական են այդ գործին, հետեւաբար հարկ է յետ այսորիկ այդպէս շարունակել։

ԱԴՐ. ՊՈԼՍՈՅ ՀՐԵԱՁԳԻՐ

Ադրիանուպոլսոյ հրեայք ժամանակէ մը ի վեր երկու մասի բաժնուած էին և մշտակայ անհամաձայնութիւն մը կը տիրէր երկու կողման մէջ։ Արդ, տեղւոյն կուսակալ Հաճի Իզզէթ փաշայի ձեռք առած միջոցներուն շնորհիւ, արդ երկու կուսակցութեանց միջև համաձայնութիւն մը գոյացած է և այդ առթիւ երկու կուսակցութիւնք համաձայնութեամբ շնորհակալութեան հեռագիր մը ուղղած են ի կայս. պալատ։

Գաղթականաց վարչութիւնը Պրուսայի Նահանգը ղրկեց երկու հարիւր գաղթականներ, այդ նահանգին մէջ բնակութիւն հաստատելու համար։

—Կրէտէէն առնուած տեղեկութեանց համաձայն, կ'ըսէ Թարէք, կղզւոյն ամեն կողմն անգործութիւնը կը շարունակէ։

—Շքոտրայի մէջ ամիսէ մը ի վեր անընդհատ տեղացած անձրեւներէն Պոյանա ու Տրրին գետերը յորդեր և տեղւոյն մաքսատունն ու շուկայի փողոցներուն մեծ մասն ողողուեր են։ Անձրեւք տակաւին կը շարունակեն և ջուրերն երթալով կը բարձրանան։

—Բ. Դրան արտաքին թղթակցութեանց դիւանին անդամներէն Յովհաննէս էֆ. Մաժակեան, միանգամայն մայրաքաղաքիս Ֆրանսերէն լրագրաց գրաքննիչ կարգուած է։

—Կայս. Իրատէ մը հրամայած է հինգական ոսկւոյ ամսաթոշակ յատկացնել բժշկական վարժարանին այն աշակերտաց որք Փարիզ պիտի երթան Ֆրանսայի բժշկական ու անասնաբուժական վարժարանաց մէջ իրենց ուսումը կատարելագործելու համար։

—Եսֆիր հեռագրական ու թղթատարական տնօրէն Հիւսէյին Վէհպի էֆէնտի, ծրագիր մը մատուցանելով Հեռագրական ու թղթատարական վերատեսչութեան, 2,225,000 դրուշի հաստատի յաւելում մը ցոյց տուած է։ Վերատեսչութիւնն եւս նկատողութեան առած է այդ ծրագիրը։

—Անգլիական Ռ-էսիպրէ չոգենաւն որ Թէոտոսիայէն ապրանք բեռցած Կ. Պոլիս կուգար Միջերկրական ուղեւորելու համար, Սեւ ծովու մէջ բռնկմեր է։ Ինն հոգի խեղդուեր են, իսկ մնացեալ նաւաստիք ու նաւապետն ազատեր են։

—Բերայի բժիշկներէն Տքթ. Զալապտոնա Պերլին ուղեւորեցաւ Տքթ. Քոխի գիւտն ուսումնասիրելու համար։

—Պոլսոյ հրապարակին վրայ շատ կը խօսուի անանկութեան մը վրայ որ բաւական յուզում պատճառած է ոչ այնքան իւր կարեւորութեան որքան իւր խաբէական եղանակին պատճառաւ։ Առ այժմ հարկ կը դատենք լռութիւն պահել այս մասին, վասն զի այսպիսի ամրաստութիւնք այնքան ծանրակիր են որ ներելի չենք համարիր իսօսիլ անոնց վրայ ցորքան իրր զրոյց միայն կը շրջին։ (Մէնէրէօ)

—Իզմիր-Գասապայի երկաթուղեայ ընկերութեան վարչական խորհրդոյ նախագահ Պ. Ուոթերֆիլտ յառաջիկայ շաբթու մայրաքաղաքս կուգայ կայս. կառավարութեան հետ բանակցելու համար։ որպէսզի այդ գիծը երկարի մինչեւ Աֆիոնգարահիսար և Գոնեա։

—Կ. Պոլսոյ փարոսներու վարչութիւնը բանակցութեան մէջ է կայս. կառավարութեան հետ, փոխատուութիւն մը ընելու համար։

—Ոստիկանութեան նախորդ նախարար Քեամիլ պէյ՝ որուն Սարուխանի (Մանիսա) կառավարիչ անուանիլը ծանուցինք երեկի պաշտօնաթափութեանց մէջ, կայս. հրամանաւ 100 ոսկի ամսաթոշակ պիտի ստանայ։ Սարուխանի կառավարչին ամսականը մինչեւ ցարդ 7500 դրշ. էր։

—Ադրիանուպոլսոյ և երկաթուղւոյ կայարանին միջև գտնուած կամուրջներն, որք վերջին անձրեւներուն պատճառաւ վնասուած էին, նորոգուիլ սկսած են։

—Սէլանիկ-Մանաստիրի երկաթուղւոյն չինութեան առաջին երկրաչափն եւ ուրիշ երկրաչափ մը Սէլանիկ ժամաներ են։ Շինութիւնը մէկ ամիսէն պիտի սկսին։ Ընկերութիւնը վարձած է կարնոյ կուսակալ Հասան Խայրի փաշայի Սէլանիկի մէջ ունեցած ապարանքն, իրրեւ դրասենեակ։

—Քաղաքապետութիւնը խորհրդակցութիւններ կը կատարէ որոշում մը տալու համար թէ ատաղձավաճառաց խանութներու մէջ պէտքէն աւելի ատաղձ չը գտնուին և աւելորդները պահուին մասնաւորաբար շինուելիք մթերանոցներու մէջ։

—Բ. Դրան Ամէտի դիւանատան քարտուղարներէն Սաֆի պէյի չորս տարեկան աղջիկն առանց գիտնալու սրուակի մը մէջ գտնուած «էֆ ֆէնէ»ը կը խմէ և անմիջապէս բժիշկներ կոչուելով թէև խնամքներ կ'տրուին սակայն աղջիկը քիչ յետոյ կը մեռնի։

—Կարնոյ նահանգին ու շրջակայից մէջ առատ ձիւն տեղացած ըլլալով, ճամբայները գոցուեր են։

—Աւստրիական Ռ-էսիպրէ- չոգենաւն երէկ մայրաքաղաքս բերաւ 67 սնտուկ մսվգէրեան հրացան ի հաշիւ Թնդանօթարանի։

—Երէկ առաւօտ Գատրգիւղի չոգենաւը կամուրջին առջեւ մավնա մը ընկզմեց։ Մավնային մէջ գտնուած նաւաստիք ազատուեցան։

ՆՈՐ ԹԱՏՐՈՆ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ

ԲԵՐԱՑԻ

Այս գիշեր, առաջին անգամ ներկայանալի,

ՄԻՌԻԷՅ. (MIREILLE)

երեք արարուածով սիրուն օրէռա կաւնոյին

Տե՛ս չորրորդ երես ԲՐԼԻՆԹՈՆի ծանուցումը։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

Տարւոյս եվմատցոյցն հաստատի յաւելուած կը ներկայացնէ, և 1891ի եվմատցոյցն հաւասարակշիռ է։ Թագաւորը կը յիշէ Դանուբի վրայ շինուող կամուրջին օգուտներն, ի Քիւսթէնճէ նաւահանգստի մը շինութեան, ևն։

Ս.ՓԵԹԵՐՍԲՈՒՐԳ, 28.—Նոյմ. Ալեքսիս մեծ դուքսը պիտի ներկայացնէ Զարը Հոլանտայի թագաւորին յուզարկաւորութեան հանդիսին մէջ։

ՀՌՈՄ, 28.—Կ. Պոլսոյ Իտալիոյ դեսպան Պաոռն Պլանին նկատմամբ թերթերուն այն լուրը թէ պաշտօնը թողած է՝ սխալ է։

ՊԵՐԼԻՆ, 28.— (Ա. Հ. Գ.) —Ռայխսթագի այս աւուր նստին մէջ գերման կառավարութիւնը 45 միլիոն մարքի զինուորական յաւելուածական վարկ խնդրեց։

ՊՈՒԿԲԻԼԷԶ, 28.—Կարոլ թագաւոր այսօր բացաւ ռումանական Խորհրդարանին նստաշրջանն։ Իւր գահնստան կը յիշատակէ խաղաղական և բարեկամական յարաբերութիւններ օտար Տէրութեանց հետ, և Խորհրդարանին մատուցանելի կարգ մը օրինագծեր։ Ելեւմտից բարգաւաճ վիճակին շնորհիւ կարելի եղաւ պարտուց տոկոսը զեղչել, և ինչ ինչ տուրքեր ջնջել։

ԱՌՈՍՏ ՄՕՆ ՊԼԱՆԻ

Ա

Առ ոստ Մօն Պլանի—Ժիւռայի սարերէն, Ժընէվի բարձունքէն, Լէմանի ափունքէն կը դիտէինք ցարդ զՄօն Պլան մերթ ընդ մերթ, կը դիտէինք զինքն միայն մասնաբար և ի հեռուստ, իսկ արժմ պիտի երթամք մեր հիացման ու ակնածանաց խորին զգացումներն մատուցանել նոյն իսկ առ ոստ գագաթէն հայեցեալ։ Հին Հռովմէական և Դ. ու Զ. դարուց մէջ եպիսկոպոսանիստ քաղաք մ'էր Մարթիներ, այժմ անշուք աւան մը միայն։ Մէկ կողմն գագաթնահայեաց ժայռի մը վրայ կը նշմարուի կիսափուլ դղեակ մը, զոր Սավոյացի մեծատուչակ Պետրոս դուքսը կառուցած էր։ Հռովմէական հընութիւնք ալ դեռ կը մնան հոս հոն, մանաւանդ ջրմուղ մը, որ տակաւին կը գործածուի ջուր մատակարարելու այն տեղւոյն։ և որ մին է անհամար մեծ բարգաւաճ վիճակին ներքեւ։ Ինչ փափաքած դրութիւն տեւականութիւն չպիտի կրնայ ունենալ Ֆրանսայի մէջ։ Անօգուտ է ուրեմն Հանրապետութիւնը տապալել և միապետութիւն վերահաստատելու աշխատիլ։ Այս տեսութեամբ, Անսիի եպիսկոպոսն եւս համամիտ է թէ Հանրապետութեան դէմ գործելու չէ։ Բայց նաեւ 12 տարիէ հետէ Ֆրանսան կառավարող հանրապետական վարչութեանց ընթացքին հաւանութիւն չի կրնար տալ։

—Ի Ֆրանսա ապաստանեալ քանի մը ծայրայեղ Ռուսեր ֆրանսական ոստիկանութեան ձեռամբ արտաքսեցան ֆրանսական հողէն։

—Ի Փարիզ նոր ընկերութիւն մը կազմուեցաւ «Մասնախումբ ֆրանսական Ափրիկէի» անուամբ, բաղկացեալ ըստ մեծի մասին երեւելի ֆրանսացիներէ, որք արդէն հոգածութիւն ցուցած են ֆրանսական-ափրիկեան գործերու՝ իրենց քսակէն մեծաքանակ նպաստելով խաղաղ խուզարկութեանց և արշաւանաց ի կեդրոնական Ափրիկէ։ Այս մասնախումբ շրջաբերականաւ մը ֆրանսական ազգին ուշադրութեան կը յանձնարարէ սա իրողութիւն թէ աշխարհի մէկ ամբողջ մասն, Ափրիկէ, խաղաղապէս կը բաժնուի Եւրոպիոյ քաղաքակիրթ ազգաց միջեւ։ Ուստի, Ֆրանսացիք եւս անտարբեր պէտք չէ մնան իրենց առևտրական շահերը զարգացնելու Ափրիկէի այն մասանց մէջ որք ֆրանսական ազդեցութեան ներքեւ կ'իյնան և այսու մասնակցելու աշխարհի այն նոր բացուող մասին քաղաքակրթման։

—Այսօր վերստին կռիւներ տեղի կ'ունենան Տաքոմէյի և Միացեալ Նահանգաց ուրիշ կողմերու հնդիկ կոչուած բնիկ կիսավայրենի ժողովրդոց և ամերիկացի զօրաց միջեւ, որք կ'ուզեն խաղաղութիւն հաստատել այն կողմեր, և բարեկարգել այս ցեղեր։ Ամերիկացւոց կողմէ մեռեալներ կան արդէն։ Հնդիկներն այս անգամ դիւրաւ տեղի տալու կամք չունին եղեր։ Այս անգամ նշանաւոր հանդիսացողք Սիու և Զիյէն ցեղերն են։ Անոնց կողմէ հրատարակեալ նամակ մը կը հարցընէ Ամերիկայի քաղաքակիրթ ժողովրդոց թէ որո՞վ իրաւամբ կը բռնաբարուի իրենց բնակութեան յատկացեալ վայրն, ուր ինքնիրեն ապրելու արտօնութիւն տուած են իրենց Միացեալ Նահանգաց Նախորդ Նախագահէ։ Ցայտնի է թէ Ամերիկացիք միշտ հետամուտ կը լինին այս կիսավայրենի ժողովրդոց վերազահեալ հողերը գրաւելու տակաւ առ տակաւ։

—Կը հաստատուի թէ Տքթ. Քոխ իւր գեղն յանձնած է կայսեր, որ ընդունած է ի հաշիւ Պետութեան։ Հետեւապէս, կրօնական և կրթական նախարարութիւնն, որուն կը պատկանին բժշկական գործեր, պիտի կատարէ այս գեղին բաշխումը։ Կը հաստատուի նաեւ թէ

վկայութեանց Հռովմէական շինուածոց տոկունութեան։

Եկեղեցի մ՚ունի հոյաշէն, ուր ներկայ կը գտնուիմք առաւօտեան արարողութեան։ Մառթինեի կաթոլիկ է ամբողջովին ու լեզուն ֆռանսերէն։ Եկեղեցին խռնուած է, կանայք ըստ սովորականին, կը կազմեն մեծամասնութիւն։ Երգիչների քաղցրանուագ դեղգեղանքներն անուշաբոյր խնկոց թեթեւ ամպոց հետ կը սաւառնին, կը սփռուին եկեղեցւոյ բազմաթիւ խորշերուն բարձրագիր կամարաց մէջ։ Պատկառանք ու ջերմեռանդութիւն կը տիրէ ամէն ուրեք. որքա՛ն տարբեր մեծ քաղաքաց ոմանց չքեղաշուք եկեղեցիներէն ուր անդադար երթեւեկն, անտարբեր վարմունքն ու անպատկառ չփոթութիւնն կը վիրաւորեն յաւէտ, կը թշնամանեն կրօնական զգացումները։ Քարոզիչն վերջապէս կը բարձրանայ յամպիոն, ուռուցիկ դէմքը մը կլորակ, կարմրուկ. անպեխ, անմօրուս և ի՛նչ առոյգ շէջտեր, հուժկու շարժումներ։ Կ՚որոտայ աւելի քան կը խօսի։ Իր նպատակն է մահուան և դժոխոց ահռելի արհաւիրքներովն ահաբեկել իւր հօտն բանաւոր. և այսպէս առաքինութեան ու արդարութեան շաւղին մէջ վարել զան խմբովին։ Զայրագին Աստուած մը՝ որ իւր վրիժառու շանթերով կը հալածէ թշուառ մոլորեալն, հրեշտակներն, իւր հաճոյակատար պաշտօնեայք, երկայրի սուրերով, բարկացայտ աչքերով կոտորած մ՚են բոկըսած անխնայ։ Կը սարսռին երկինք ու երկիր, կը ցնծան սանդարամետք, երբ այսպէս կը խռնուին իւրեանց զոհերն անօգնական, զոր պիտի խոշտանգեն ըստ հաճոյս դարուց ի դարս ցայտիտեան։ Իմ բաղդս եղած էր այս պիսի ոգւով ու լեզուաւ ուրիշ քարոզ մ՚ալ լսել ո՛չ երկար ատեն առաջ։ Ի՛նչպէս կը խեղաթիւրեն քրիստոնէութեան ոգին, կ՚ըսէի բարեկամիս, այսպիսի մարդիկ, ի՛նչ տխուր պատրանք, խորհիլ թէ սարսափն, գձուձ սարկուիթիւնն է միջոց ճշմարիտ առաքինութեան, քրիստոնէական բարուց զարգացման։ Կը մոռնան այսպիսիք թէ քրիստոնէական կրօնի վերամարկզբունքն է, վսեմ յատկանիշն է Սէր, սիրոյ քաղցր ազատութիւնն եւ ո՛չ թէ երկիւղի ստորին կաշկանդող դիտութիւնն, կը մոռնան զայս Աւետարանի այսպիսի պաշտօնեայք. կը մոռնա՞ն, թերեւս չեն գիտեր, թերեւս չեն զգար իրենց սրտից մէջ եւ իւրեանց եռանդուն ճարտարախօսութեան աւելի պատշաճ ու դիւրին նիւթ մը կը հաճարեն իրենց քմացն ու զգացմանց աւելի համաձայն— դժոխոց ուրուականներն։

Այս կը յիշեցնէ ինձ մեծադիր պատկեր մը՝ զոր այնքան յաճախ դիտած էի ի մանկութեան մեր գիւղական եկեղեցւոյն գաւթին մէջ։ Վերին մասն կը ներկայացնէր երանութիւնն արդարոց։ ստորին մասն մեղաւորաց տանջանքն։ Սեւ սադայէլներ, ոյորուն եղջիւրներով և կատաղութեան ժպիտն իրենց դիմաց վրայ, գերեզմանաց խորերէն կը կորզեն բռնի իրենց դժբաղդ զոհերն, մէկ կողմն կը ծառանան կը ծաւալին խարոյկին բոցերն, յորս բազմաթիւ թշուառներ կը ճենճերին ողբագին, ոմանք պզպզուն, յորձանուտ կաթսայից մէջ կ՚եռան կը պըղպզան, այլք գելարանաց մէջ կը պրկուին կամ սրածայր ճախարակաց վրայ կը գալարին, կը բզքտին արիւնթաթաւ։ Կարելի չէր աւելի պժգալի տեսարան մը երեւակայել, և այս ամենը ուսուցանելու համար մարդոց՝ սէր արդարութիւն, բարեգործութիւն...։ Ուրախ եմ՝ որ այդ պատկերն այժմ արտաքսուած է այն տեղէն, զոր գերաւած էր երկայն ատեն անարժանաբար։

Երեկոյ էր երբ հասանք ի Մառթինեի, և զուարթ ընկերութիւն մը կը գտնեմք արդէն ի սեղան։ Դ...ն համբաւ մը ունի հոս գինին. տեղւոյն արեւուտ կողերուն այգիներէն պատրաստուած, ...ն ու ...ը, զորս կը կարդամք թէ նոյն ինքն բարեկեցիկ Հռովմայեցիք կը պատրաստէին հոս երբեմն ու կը գնահատէին այնքան ախորժանօք։ Ներս կը մտնէ երիտասարդ մը գերմանացի, լայնաթիկունք, խանձած, քրտնաթոր, իւր հետ ունենալով անտիական օրիորդ մը, որ իւր դուստրն էր, թէև իւր քորը կարծած էինք նախապէս։ Շամունիէն կուգային երկուքն ալ. առաւօտուն կանուխ, կանուխ ճամբայ ելած էին անկէ, և երեկոյին ուշ կը հասնէին հոս հետիոտն։ Զարմանալի չէ որ ...ովի չիշեր կը դարարկեն երկուքն ալ մի զմիոջ զկնի, մինչ իրենց կերակուրը կը լափէին ախորժանօք։ Ի՞նչ պանծանօք ու գոհունակութեամբ կը նըկարագրէին իւրեանց քայլագործութիւններն այդ աւուր, քալած էին օրը՝ ի բուն հայր և դուստր նոյն կորովով ու հաճոյքով։ սառնարաններ այցելած. բլուրներ բարձրացած. և ի՞նչ տեսարաններ. ի՞նչ բերկրանք վայելած։ Լօգանցի մ՚ալ եկաւ արեւեկէզ, ջղուտ, շարքաշ կերպարանքով հեան ունենալով զուարթերես պատանի մը։ Ալպեան լեռնախոյզ ընկերութեան մէկ անդամն էր, և շատ օգտակար թելադրութիւններ ըրաւ մեզ մեր առաջիկայ ճամբորդութեանց մասին։

Հետեւեալ առաւօտուն մեծ չշուկ մը կայ շէնքին մէջ. խումբ մը Զուիցերացի տաք գլուխ երիտասարդներ հասած են. թեթեւս ուսանողներ որք պարապոյ օրերը կ՚անցնեն թափառելով իւրեանց պանծալի հայրենեաց ձորերն ու սարերն։ Թեթեւ մխաղ մը շալկած, ծաղիկներով պսակուած խան. դավառ իրենց ուղեւորութեան հրապոյրներով. ու երիտասարդական, թերեւս նաեւ այլով ոգւով ոգեւորեալ. լիաբերան իրենց երգերը կ՚որոտան, կը կատակեն, կը գոռացնեն պահ մը չէնքն տմբողջ իրենց անդուլ ծափերով, անզուսպ ճիչերով, և կը պատրաստուին ապա մեկնիլ այլուր։

* *

Ոչինչ ունի Մարթինեի զբաղեցնելու մեր ուշադրութիւնն ընդ երկար. և ուստի մեք եւս կը մեկնիմք հասնելու համար երեկոյին մինչեւ Ֆուռքլա կիրճն, իբր շրս ժամ հեռաւորութեամբ, որ առաջին քայլն է մեր ճամբորդութեան։ Մենք ալ բազմաց օրինակին հետեւելով որոշած եմք հետիոտն կատարել մեր ամբողջ ուղեւորութիւնն. երթն ու դարձն։ Պահ մը կը թողումք ուստի մեր պարտասակները պանդոկին մէջ, և մեզ հետ կ՚առնեմք ինչ որ անհրաժեշտ է ու դիւրատար։

Զուիցերի մէջ ամէն ուրեք, լերանց ինչպէս դաշտաց մէջ, կը գտնես ընքանչելի պողոտաներ մեծ ճարտարութեամբ ու խնամով պատրաստուած, լայն, հաստատուն, և միշտ խզճամիտ հոգածութեան ենթակայ։ Կը գտնես այնպիսի պողոտաներ նոյն իսկ ուր անկարելի կը համարիս ակնկալել զանոնք, ապառաժուտ գագաթներու վրայ, անյատակ անդնդոց վերեւ, ուր տաժանելի աշխատութեամբ, ծայրայեղ վտանգով քերած, քերթած են կուռ ժայռերն անցք մը բանալու համար։ Անգամ մը ակնատես եղայ այսպիսի աշխատութեան մը Լիւսեռնի լըճին մօտ։ Եւ ի՞նչ զգուշութեամբ կը խնամեն այս ճամբայներն։ Ցատուկ պաշտօնեայներ ունին ամենուրեք, ռահվիրայք (cantonnier) որք 140–150 ֆր. ամսական կ՚ընդունին կառավարութենէն և որոց յանձնուած է 4–5 քիլ. ճամբու հոգը. մաքրել, նորոգել. ամառ ու ձմեռ, ծանր տուգանաց կը դատապարտուին այն պաշտօնեայք, եթէ ո՛ր և է կերպիւ թերանան իրենց գործին մէջ։ Ո՛չ ոք կը բընայ առանց զմայլելու անցնիլ կառքով կամ հետիոտն դիշեր կամ ցերեկ այս ճամբայներէն, ուր չը կան երբեք ցեխոտ խոռոչներ, փլիլած մասեր, խարխուլ կամուրջներ, անպատսպար գահավէժներ, ոչի՛նչ որ կընայ խանգարել բաղդաւոր ուղեւորին ապահով ու անվրդով ընթացքն։ Ճեզոգոյն քաղաքաց փողոցներն իսկ չեն ընդունիր աւելի խնամք. և այս՝ հակառակ երկրին բնական տարօրինակ դժուարութեանց։

Մեր աչքեւ կար մին այսպիսի պողոտաներէն, որ մանուածապատ կը սողոսկէր դէպ ի վեր։ Հազիւ բաժնուած եմք քաղաքէն, երբ շատեր, մեծ ու փոքր, կ՚սկսին մեզ հետեւիլ. և կ՚առաջարկեն ծառայել մեզ իբր ուղեցոյց։ Ամէն լեզուէ դէթ քանի մը բառեր կը թօթոփեն այնպիսիք. և յաճախ անծանօթ լեզու մը խօսելու խրեն ճիգը ծիծաղաշարժ կ՚ընէ զիրենք։ «Միայն հինդ ֆր. մինչեւ գագաթը, շատ քիչ կը խնդրեմ, միայն հինդ ֆր. պարոններ», կը յեղեղէր մեզ անդամ մը անոնցմէ մին անգլիերէն լեզուաւ։ «Կը տանի՞ս զմեզ մինչեւ գագաթն ուսիդ վրայ»—«Այո՛, պարոններ, կը կրկնէ. մինչեւ գագաթը, հինդ ֆր.»։

Մեր աչ կողմը կը թողումք Ս. Պէռնարտի լեռն ու կիրճն, ուրկէ անցան երբեմն Աննիբալի ու Պոնապարթի իբրոխտ բանակներն, և ուր կառուցուած է աշխարհածանօթ վանքն, որոյ կրօնաւորք իրենց հանճարեղ շանց օգնութեամբ կը փրկեն ու կը խնամեն ձեան կոյտերու տակ թաղուած դժբաղդ անցորդներն։ Զեմ կրնար առանց ցաւելու յիշել թէ չայցելեցի այդ իւր յիշատակներովն ու իրքով եղական վայրն։

Կը շեղիմք ոլորապտոյտ պողոտայէն, ուր կը լսուին անդադար կառաց դըղրդիւնն ու զուարթ ձայներ, և մեր ընդդիմինն ու զուարթ ձայներ, և մեր ճանապարհը կարճելու նպատակաւ կը հետեւիմք ուղղագիծ, թէև քարուտ ու դժուարին շաւղի մը ընդ մէջ, արտօրէից ու անտառաց։ Ցնակներէ հոս հոն գաւրս կուգան արք ու կանայք և ծիծաղկոտ մանուկներ, որք կ՚ուզեն միրդ, կաթ ու ըմպելիք ծախել մեզ. և այսպէս յոգնած ու ծարաւի մեզ. և այսպէս յոգնած ու ծարաւի անցորդներէ օգուտ քաղել, ստակ շահիլ։ Մեր ուշադրութիւնը կը գրաւէ այս լեռնորդեայց քաղցրաբարոյ, անսեթեւեթ քաղաքավարութիւնը, զըուարթութիւնն, հաճոյութիւնն. եւ այն մեղմ, ախորժալուր, սրտալիր քրքիջն, որ իւրեանց իւրաքանչիւր խօսքին վերջաբան մեղեդին է կարծես։ Կին մ՚ալ երեւցաւ զառամ, կոքամամ, իւր կաթի սափորն ի ձեռին։ Իւր գաւառաբարբառէն ի զատ ուրիշ լեզու ո՛չ կը խօսի, ո՛չ կը հասկընայ։ Ուզեցինք, որ հակամիտ էր կատակաբանելու, քանի մը զուր ջանքեր կ՚ընէ խօսակցիլու իւր հետ, կ՚ուզէ խմացնել իրեն թէ Հայ եմ ես. անծանօթ է այդ անունն իրեն բոլորովին։ Պոլսեցի—Պոլիսն անծանօթ, Տաճկաստանցի—այդ ալ տպաւորութիւն մ՚ընել չը թուիր։ Երուսաղէ՛մ—կը շարունակէ կատակաբան ընկերս յուսահատաբար։ Կինն միայն ուսերը կը շարժէ մրմռալով միշտ իր լեզուաւն. ոչինչ կարող եղած էր հասկնալ կամ հասկցնել։

Փոքրիկ երկիր մ՚է Զուիցեր, բայց շատ մը լեզուներու բաժնուած. Ֆրանսերէն, գերմաներէն, իտալերէն, որք նաեւ ունին իրենց բաղմաթիւ ճիւղերն, ամենքն ալ յոյժ հետաքրքրական լեզուաբանական տեսակէտով։ Անգամ մը Սբիլիկըն լեռան Անտէր գիւղին մէջ քարոզ մը լսեցի Ռոմանչ լեզուաւ. շատ քաղցրահնչիւն լեզու մը որ բոլորովին անհասկանալի ալ չէր։ Ուրիշ անգամ մ՚ալ ի՞նչ ջանքեր ըրի երբ կ՚անցնէի կիրճէ մը Զուիցերի ուրիշ մէկ անկիւնն խօսակցելու համար կառապանիս հետ որ միակ ընկերս էր ժամերով, եւ որ կը թուէր հաւատալ թէ իւր սիրելի գերմանական գաւառաբարբառէն ի զատ ուրիշ եւ ո՛չ մէկ լեզու իրաւունք ունէր ապրելու։

* *

Արեւն ահա կը խոնարհէր երբ հասանք գագաթն ի Ֆուռքլա։ Հինգ հազար ոտք բարձրութեամբ կիրճի մը վրայ կը գտնուիմք։ ընդարձակ հորիզոն մ՚ունիմք մեր շուրջն։ Ի յեռուստ մեր հայեացքն անտառներէ, պարտէզներէ ու ձորերէ անցնելով կը հասնի մինչեւ ի վար մինչեւ Մարթինեի, որ պարարուած է արդէն երեկոյեան մշուշներով, և անդր քան զՄարթինեի մինչեւ հեռաւոր խորշերն Ռոնի հովտին ու հանդիպակաց լեռներն։ Մեր առջեւն անդունդին մէջ կը տարածուի Թռեան ձորն, թարմ դալարով պճնուած։ Ի բացուստ կը նշմարուի լերկ ու խրոխտ գլուխն Պալմ կիրճին, և իւր դրացին Թէթ-Նուառ։ Միակ շէնք մը կայ հոս. օթեւանն պարզ բայց մաքուր ու կոկիկ, որոյ հիւրանոցին մէջ կը գտնեմք խումբ մը տիկնայք պարբերականներ, թերթեր կարդալով։ կամ գրելով ու խօսելով զբաղած։ Կը ծծեմք լեռնային օդն լիաթոք։ Մինչ կը շրջագայիմք զով զեփիւռէ մը փայփայուած։ Կոկռուն ազբիւր մ՚է միայն որ կը խզէ լռութիւնն մեր շուրջն։ Այս լռութեան, այս ամայութեան մէջ մեկամաղձիկ տպաւորութիւն մը կը ներգործէ մեր վրայ լուսինն, որ մռայլ ամպոց ծոցէն կը յառէր դժգոյն ի վերուստ։

Շինական դղորիկ տեսարան մ՚ալ կայ օթեւանին դեռնայարկն սենեկի մը մէջ։ Մի քանի աղջկունք ու պատանիք՝ պանդոկին սպասուհիքն արդեօ՞ք եւ իւրեանց սիրականքն։ իրենց բնիկ տարազներովն, կը պարեն, կը կայտառան ծիծաղներով ի ձայն սրընգի, առ կայծ կանթեղի մը անչուք նշուլից տակ, մինչ տանտիկինն ալ գոհունակութեամբ կը դիտէ զիրենք դուրսէն գաղտագողի։ Սրտագրաւ հրապոյր մ՚ունի այդ պարզութիւնն, այդ զուարթութիւնն այս մեկուսի անշշուկ վայրաց մէջ։

«Հովիւք անդանօր սընդօքն և եթէ իւրեանց դատն բարեբախտագոյնք, և բերկրութիւնք անխառն ի տրամութեանց։ փախստականք յոսկեձեղուն ապարանից, դիմէին համերամ ի հիւղս նոցա, խաղք և ծիծաղք և հրճուանք զհետ երթային ամենայն ուրեք հովուհեացն անմեղաց։»

Անձրեւ ու մութ երկինք մը կը գտնեմք հետեւեալ առաւօտ։ Այս լեռնոտ երկրին մէջ անակնկալ չեն օդի յեղակարծ փոփոխմունք։ որքա՛ն անհաճոյ, տխուր են սակայն անձրեւ ու ամպ այն ուղեւորաց որք բնութեան տեսարանաց եկած են յայց։ Արդեօ՞ք պիտի ստիպուիմք փակուիլ ատ ընդ երկար։ Բարեբախտաբար կը պարզուի երկինք ըստ բաւականին կէս օրէ առաջ, և մեք կը համարձակիմք ճամբայ ելլել վերստին։

* *

Թռեանի յատակն կ՚իջնեմք արագաքայլ Ֆուռքլայի գահավէժ կողն ի վար։ Հոս կը բաժնուիմք արահետ ճամբէն, որ Թէթ-Նուառ լեռան շուրջը կը պտուտկի։ և կը սուզիմք խիտ անտառի մը մէջ, լեռան մը սեպ գուռիթափին վրայ, բարձանալու համար ուղղակի մինչեւ Պալմ կիրճն։ Նեղիչ ճառագայթներ կը տեղար օգոստոսի արեւուն, ոչի՛նչ ունիմք մեր առջեւ ակնահաճոյ. մերթ ընդ մերթ միայն ի տես կուգան ապառաժներ քանդուած թաւալող ձեան հիւսքերէ։ Դժուարին ընթացք մ՚էր արդարեւ որ շատ աշխատցուց մեզ երկու ժամ։ Մեր միակ քաջալերութիւնն է հուսկ ապա հազուագիւտ տեսարան մը վայելելու ակնկալութիւնն։ Եւ մինչ կը մագլցինք դէպ ի վեր, քանիցս կը կրկնեմ մեր մանկութեան մէկ երգն, Ներսէս Պատրիարքի տողերն.

Պոռնասեայ ճանապարհ
Ժայռոտ է և դժուար,
Զվախնամք փուշերէն.
Քաղեմք վարդ տատասկէն։

Հոս կ՚զգամ աւելի քան երբէք թէ լեռնի վերդիմակընթացքմ՚այսպիսի որքա՞ն պատշաճ օրինակ մ՚է արդարոյն վախուտ ապրելոյ ու ժեռուտ խոնջավաստակ զառիթափաց, ուստի պարտի երբեմն մագլցիլ քրտնաթոր ընդ երկար, անցորդն կենաց շաւղին մէջ, եւ թէեւ շնչասպառ, թէեւ ոտքերն կթոտ ու խոցոտ, յարատեւել միշտ ի վեր, միշտ յառաջ, իւր անձկոտ աչքերն իւր ցանկալի նպատակին վրայ սեւեռած։

Անտառն կ՚սպառի, ծառերն կը ցանցառնան, նոյն իսկ տոկուն եղեւինը, որ թէեւ ոստաքաց, խոցաւոր կ՚ոգորի անյուսահատ լերանց մահաբոյժ ցրտին ու վայրագ հողմոց դէմ. ոչ ևս ծառ կայ մեր շուրջն, ոչ իսկ խոնարհ թուփեր. այլ միայն մամռանման խոտն զոր նորահալ ձեանց խոնաւութիւն կը սնուցանէ այս բարձանց վրայ։ Նոյն իսկ հոս յաղթանդամ անդեայք իւրեանց նուագերգական զանգակներովն կարածին ցիրուցան։ Կը մտանենք շալէն, որչա՞փ ախորժահամ կը գտնեմք մեզ մատուցած կոգիխմառն կաթն, որ սովորական սնունդն է հովուաց այս շալէներուն մէջ։ Ցդեկ մ՚ալ աղքատին հիւղի մը մէջ նստած կը թախանձէ զմեզ ըմպելիք դնել իրմէ. եւ մատնանիշ կ՚ընէ մեզ լերանց այն գագաթներն, որք հետզհետէ սկսած էին ի տես գալ յետկուսէ։

ԱԲՐ. Տ. ՕԱԿՈԲԵԱՆ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ

ԳԱՌՄԷՆ

Միջին դարու մէջ՝ յԱնգղիա,—կը պատմեն ժամանակագիրք,—երիտասարդ մի կոմս՝ հայրական գղեկին աշտարակէն կը նայէր՝ գուցէ խորհելով հեռաւոր գղեկի մը մէջ ապրող ազնուական ու գեղանոյշ մի կուսի որ խոստացեր էր շնորհել նմա մատչիլի համբոյր սպիտակափայլ աջոյն, եթէ յաղթող հանդիսանար յառաջիկայ նիզակախաղին մէջ։ Յանկարծ տեսաւ խումբ մի կառաց, արանց՝ կանանց և մանկանց որ փուչոյ ամպեր յարուցանելով արագ արագ կը մերձենար։ այն բազմութիւնը եկաւ ու գղեկին առջեւէն կ՚անցնէր. գնչուներ էին որ կ՚երթային այլուր գտնելու իւրեանց անհաստատ բնակութիւնը։ Կանանց խմբին մէջ տեսաւ քնքոյշ, աղուորիկ մի աղջիկ որ հերարձակ՝ կիսամերկ՝ փոպիկ ոսքերով, բայց զուարթ ու ծիծաղ ի շրթունս՝ կը քայլեր անփոյթ՝ ամբոխին մէջ։ Տեսաւ ու սիրեց, մեր երիտասարդ կոմսին անարատ սիրտը խայտաց լանջացը մէջ։ այն վայրենական պատկերը՝ սիրոյ յայտնութիւն մ՚եղաւ։ Անմիջապէս իջաւ աշտարակէն։ ընթացաւ առ հայրն. ապա չեց նմա առնուլ յիւր ի կնութիւն բնութեան այն ազատ աղջիկը։ Հայրն զիջաւ որդւոյն պաղատանաց և խսկոյն Նիզակիրք և ձիաւորք սուրացին ու հասան գնչուներու խմբին։ Մերուն ասպետին հրամանը կատարուեցաւ։ գնչուները ետ դարձան, իւրեանց վրաններն կանգնեցին գղեկին մօտ ու մի քանի օրէն չքեղապէս կատարուեցաւ հարսանեաց հանդէսը։ գնչուները կերան, խմեցին, պարեցին օրհնելով զներուն ազնուականն ու նորա երիտասարդ սրդին որ հաճեր էր պատուել զիրենք՝ իրենցմէ մի աղջկան գլուխը դնելով կոմսուհւոյ թագը՝ որ առաւել կը վայէր նորա չքնաղագեղ եւ հրաշակերտ գլխոյն քան որ և իցէ ազնուատոհմ կուսի ամբողջ Անգղիոյ մէջ։

Երկրորդ օրը գնչուները մեկնեցան՝ ի լրումն իւրեանց ճակատագրի, և կոմսուհին մնաց ի գղեակն ուր բերեր էր բարեբաստութիւն։ Անցան տարիներ, կոմսուհին, հակառակ մշտատեւ սիրոյ ամուսնոյն, հեռզհետէ կը տիրէր, առ ոչինչ կը համարէր այն ամէն փառաւոր հանդէսները որ կը տրուէին նախնի ժպտան ու զուարթութիւնը վերադարձնելու համար, խրախճանաց մէջ սիրտը չուներ մասն, հայեցուածները կը խնդրէին ի հորիզոն մի անտեսանելի բնավայր, մի տաղաւար յոր ծնած էր, կը խնդրէր երկնից թռչունները, դաշտերն, անտառները ուր կիսամերկ, փոպիկ ոսքերով. բայց ազատ շնչելով կ՚ընթանար, երբ այս փափագը յոյժ զօրաւոր յինքն, կ՚առանձնանար սենեակը ու հոն, հեռու հետաքրքիր աչերէ, կը հանէր արկղէն՝ ուր խնամով պահեր էր, իւր հին զգեստը, գնչուի տարազը զոր փութով կը զգենուր ու կը պատէր իւր ազգակից ընկերուհեաց նման։ Օր մը, երբ դարձեալ զգեցեալ էր այսպէս, տեսաւ հեռուէն, մի խումբ գնչուներու, ալ չկրցաւ հանդուրժել, արագ արագ վար իջաւ, պահպանք չճանչցան զինքը. անցաւ դղեկին դռներէն, կախուած կամրջէն խառնուեցաւ գնչուներու հետ ու անհետեւութացան։ Թռչունը վանդակէն փախեր էր....

Անցեալ երեքշաբթի երեկոյ դաս վէպ կը յիշէի Գուրդի ներկայացման ժամանակ։ Եւ իրաւունք կուտայի Գարմէն Զիթայի երբ կ՚ըսէր։ «Ազատ է գնչուին սիրտը՝ բայց երբ միանգամ սիրէ, պէտք է որ դու ալ սիրես զնա, ապա թէ ոչ զգուշացիր։» Եւ յետոյ, «Այսօր անկարելի է, չեմ կրնար սիրել զքեզ, սիրտս այլում չը նորհեր եմ. բայց կրնաս սպասել և սիրել, սիրել և յուսալ արգիլուած չէ։» Բայց Գուրդն վատ գնչու մ՚է, իւր ազգակիցներու բարքին ապաւաղալ տիպարն է. աւազակութիւն, խաղնագնաց կեանք, մարդասպանութիւն, միով բանիւ ամէն ընկերական անտերն ունի, և որ չարագոյնն է չունի բնաւ խիղճ, աշխարհ կործանի, բաւական է զի իւր կամքը կատարէ։ Ամբխոստի գործարանին մէջ ոչինչ պատճառով կը յարձակի դանակ ի ձեռին իւր ընկերուհեայ վրայ (Ներեսջիր ինձ, ո՞ Թրէնամի ...հէ...)։ կը ձերբակալուի. բայց սէր ազդելով պահպանին՝ նորա գործակցութեամբ կը փախչի։ Կ՚երթայ մաքսախոյսերու հետ ընկեր կ՚ըլլայ եւ իւր գեղն ու հրապոյրը կը դնէ ի տրամադրութիւն այս պատուական ընկերութեան ձեռնարկի։ Անդ կը համոզէ իւր պահապանը՝ որ օգնեց փախստեան՝ դաւակից լինել, նախ կ՚անսայ նմա ու կը հետեւի չարագործաց՝ ոճրագործութիւնք յանձն կ՚առնու ի սէր անխիղճ գնչուի։ Անառակ կինն ընդհուպ կը յագի, կը ձանձրանայ իւր սիրելիէն, ու կը տոչորի մի ցլամարտի տրփանքով. դասալիք զինուորը այր սէրն ու նախանձը հեռզհետէ կ՚աճէր՝ Ն...ի մի հարուածով վերջ կուտայ գընչուին կենացը։ Այս է խաղին Նիւթը. եթէ այս միայն լինէր պատկերը՝ քստմնեցուցիչ կերպարան մի կ՚առնէր, ուստի հեղինակը ի մէջ կը բերէ անարատ մի կոյս, հակադարձ նկար Գուրդի որ կը ներկայացուցէ գեղջկական կենաց խաղաղութիւնը եւ անմեղութիւնը. ընկերական պարտաւորութեանց բարձրագոյն զգացումնքը. այս միջագէպը կը յիշեցուցէ մայրական եւ որդիական սիրոյ միխիթարեցուցիչ խորհուրդները.

Միքայէլա մի որբ աղջիկ է զոր Տօն Ժօզէի մայրը որդեգրեր է. երիտասարդին զինուորագրութենէն յետոյ կը միխիթարէ զէնգ պառաւ՝ որ անդադար կը կարօտի որդւոյն տեսութեան։ Միքայէլան մի անգամ կուգայ ի քաղաք ու Տօն Ժօզէի կը մատուցանէ մորը մի նամակ յորում կը յորդորէ որդւոյն ամուսնանալ Միքայէլայի հետ. «Չես կրնար առաւել բարի աղջիկ մը գտնել, չկայ կին որ իրմէ աւելի սիրէ զքեզ»։ Երկրորդ անգամ Միքայէլա մահուան վտանգով աւազակաց մէջ կ՚երթայ ու զՏօն Ժօզէ կազատէ. հուսկ ուրեմն եւ կը տանի զնա ի գիւղն առ մայրն որոյ մահը կը սերմանեայ։

Յոյժ քաղցրալուր է Գուրդի երաժշտութիւնը. վաղամեռիկ Գիզէի այս գլուխ գործոցը մեծաւ գովութեամբ ընդունուեր է Եւրոպայի եւ Ամերիկայի ամէն թատրոններու մէջ։ Եղանակները նիւթոյն համեմատ են եւ ընդհանրապէս, սպանիական երաժշտութեան տիպարը կը կրեն։ Առաջին արարուածին մէջ Գուրդի երգը, որ ամէնուն բերանն է, երկրորդ արարուածին մէջ պարը, ցլամարտին եղանակը, Միքայէլայի երկաձայնը ընդ Տօն Ժօզէի, նշանաւոր կտորներ են։

Ներկայացման ձեւին գալով. Օր. Պէնաթին (Գուրդն) շատ լաւ կատարեց դերը թէ իբր դերասան թէ իբր երգիչ։ Ճշմարիտ գնչուի կերպարանն առեր էր։ Դիւթիչ էր ֆ...ն Ն...ով կատարած պարին մէջ։

Օր. տը Վիլլերէ (Մէ...ը...) կատարեալ փափկութեամբ ու համեստութեամբ մեկնեց իւր մասը։ Գոգցես գեղջկական անմեղ աղջիկ մ՚էր. «Մայրիկդ կ՚ողջունէ զքեզ»։ Երկրորդ անգամ Միքայէլա մահուան վտանգով աւազակաց մէջ կ՚երթայ ու զՏօն Ժօզէ կազատէ. հուսկ ուրեմն եւ կը տանի զնա ի գիւղն առ մայրն որոյ մահը կը սերմանեայ։

Յոյժ քաղցրալուր է Գուրդի երաժշտութիւնը. վաղամեռիկ Գիզէի այս գլուխ գործոցը մեծաւ գովութեամբ ընդունուեր է Եւրոպայի եւ Ամերիկայի ամէն թատրոններու մէջ։ Եղանակները նիւթոյն համեմատ են եւ ընդհանրապէս, սպանիական երաժշտութեան տիպարը կը կրեն։ Առաջին արարուածին մէջ Գուրդի երգը, որ ամէնուն բերանն է, երկրորդ արարուածին մէջ պարը, ցլամարտին եղանակը, Միքայէլայի երկաձայնը ընդ Տօն Ժօզէի, նշանաւոր կտորներ են։

Ներկայացման ձեւին գալով. Օր. Պէնաթին (Գուրդն) շատ լաւ կատարեց դերը թէ իբր դերասան թէ իբր երգիչ։ Ճշմարիտ գնչուի կերպարանն առեր էր։ Դիւթիչ էր ֆ...ն Ն...ով կատարած պարին մէջ։

Օր. տը Վիլլերէ (Մէ...ը...) կատարեալ փափկութեամբ ու համեստութեամբ մեկնեց իւր մասը։ Գոգցես գեղջկական անմեղ աղջիկ մ՚էր. «Մայրիկդ կ՚ողջունէ զքեզ»։ Երկրորդ անգամ Միքայէլա մահուան վտանգով աւազակաց մէջ կ՚երթայ ու զՏօն Ժօզէ կազատէ. հուսկ ուրեմն եւ կը տանի զնա ի գիւղն առ մայրն որոյ մահը կը սերմանեայ։

Ց

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

37

ՆՕՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԵՒ ՄԷՐՔԸՆԹԱՑԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 10,075,212
ՀԱՍՈՅԹ 1889 ՏԱՐԻՈՅ 2,170,355

ՆՕՐԹՀՐԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,781,300
ՀԱՍՈՅԹ 1889 ՏԱՐԻՈՅ 989,400

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած բաւական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել. նաև իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուած գումարն 20,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԻԹԱՑՄ

ԴՐԱՄԱԳԼԻՒՂ Անգլ. Ոսկի, 500,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 102,345

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան գետնայարկ թիւ 22 և 22 կ. սենեակներն, առ ԳԱՌՆԻԿ Ց. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց

PARIS

GRANDS MAGASINS DU

Printemps

NOUVEAUTÉS

Envoi gratis et franco

du catalogue général illustré renfermant toutes les modes nouvelles pour la **SAISON d'Hiver,** sur demande affranchie adressée à

MM. JULES JALUZOT & Cie
PARIS

Sont également envoyés franco, les échantillons de tous les tissus composant nos immenses assortiments, mais bien spécifier les genres et prix.

Expéditions dans tous les Pays du Monde.

Le catalogue indique les conditions pour l'envoi *franco de port et de douane.*

Interprètes dans toutes les Langues

ԷՄ. ՍԵՐ ՃԱՆՕՑ

ՄԼՕՑԱՆՃԸՔ ՓՈՂՈՑ ԹԻՒ 54 ԵՒ 56
Կ. ՊՈԼԻՍ

Պատիւ ունիմ ծանուցանել պատուարժան յաճախորդաց որք թէ՛ ի մայրաքաղաքիս եւ թէ ի գաւառս, որ ժամանակէ մ'ի վեր մասնաւոր խնամօք ընդարձակած լինելով գրպանի ժամացոյցներու առեւտրական ճիւղս, և ապրանաց մթերքս ճոխացուցած եմ գանազան տեսակ կոթէն լարուող և բանալիով նիքել, արծաթ և ոսկի ժամացոյցներով։ Ուստի կը խնդրեմ այն յաճախորդներէս որք կը շահագրգռին սոյն ապրանքէն, իրենց գնումներն ընելէ առաջ անգամ մը գալ այցելել մթերանոցս ուր միշտ ի պահեստի կը կենան 3000էն աւելի ժամացոյցներ իւրաքանչիւրը 35էն մինչեւ 3800 ղրշ. ի արժէքով։ 173

Մեծաթանալ ցնորոց համար հանուստ գոյներներ

COMP RUSSE

DE NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՆԱՒԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՈՒՐԻ

Շաբթուան երթեւեկութիւնք

Օր	Նոյ.	Հ.Ե.	Երթ-ելք	Տեղը	Շոգենաւ
Բշ.	19	1	Եր.	Օտէսա	
Գշ.	20	2	5 Եր.	Ալէքսանդրիա	
Դշ.	21	3	10 Առ.	Անատոլու	
Գշ.	21	3	10 Առ.	Սեվաստոպոլ	
Եշ.	22	4	2 Եր.	Օտէսա	

Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել առ Գործակալութիւնն Ռուսական ընկերութեան ի Քիրէմ Գարու։ 26

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՍԻԼԵԱՆ
Ն. ՌԱՒԻԼ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսէլիա - Բոնէ Գէր - Կոնստանդնապոլիս

Սամսոն, Տրապիզոն և Պաթում երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է ՄԷՆԷՏԷ որ նոյ. 26ին Մարսիլիայէն և դեկտ. 2ին կ. Պոլսէն պիտի մեկնի։

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Անատոլ որ պիտի մեկնի դեկտ. 9ին։

Բարիզ Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղեաց ուղեւորութիւնն ի միասին առնլով,

Ա. կարգ 250 Ֆրանք
Բ. » 178 »

ԼԱ ՌՈՒԱՆԷԶ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի 1837

Կեդրոնատեղի՝ 18, Սէն-Մաւք փողոց, Բարիզ

Դրամագլուխ,	4,000,000	Գանձելի հասոյթք և պահեստի դրամ	3,900,000
Տարեկան հասոյթ	1,150,000	Վճարեալ վնասներն իբր	30,000,000

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ ամէն տեսակ կ'ալուածներ, վաճառք և կարասիք, նպաստաւոր պայմաններով և չափաւոր գներով։

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել ի գրասենեակ ընդհանուր գործակալութեան, Ղալաթիա, Մահմուտիյէ փողոց, թիւ 2, Ճէրէմեան խան։ Դամոնտոյի Պանգալին դիմաց։

25 Ընդհանուր գործակալք Թուրքիոյ ՍԻՄՈՆ ՔԱՅՍԼԷԼԵԱՆ և ԸՆԿ.

DÉPURATIF INCOMPARABLE
Le Grand Régénérateur du Sang

ROB LECHAUX

Sucs végétaux concentrés de
Cresson et de Salsepareille rouge
FORTIFIE, RENOUVELLE LE SANG
Donne la Santé, la Force, la Vie
Médailles d'Or et Diplômes d'Honneur
A TOUTES LES EXPOSITIONS
Demander la Brochure sur la RÉGÉNÉRATION du SANG
Dépôt Général: MARIO LECHAUX, Pharmacien-Chimiste
Rue Sainte-Catherine, 164, BORDEAUX
Detail dans toutes les bonnes Pharmacies

EMULSION SCOTT

(ՍԿՕՏԻ ՕՇԱԲԲԿ)

ՄՈՐԻՒ ՁԿԱՆ ՅՈՒՏ ԻՒՂ

Իբրեւ՝ Ոսկի որ ջուր ի՝ սոպոյով

Պատրաստեալ Ֆեռամբ ՍԿՕՏԻ և ՊՕՈՒՆԻ,
ի Նիւ-Եորք։

Կաթին չափ անորժամամ է
Մորիւ ձկան հում իւղի բոլոր յատկութիւններէն զատ, հիպոֆոսֆիդներու յատկութիւններն ալ ունի

Կը բուժէ թոքախտը
Կը բուժէ անարիւնութիւնը
Կը բուժէ խոյլերը
Կը բուժէ հաղը, ցրտառութիւնները
Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը
Կը բուժէ մանկանց ճոզածութիւնը

Բժիշկներէն ընդունուած է, անորժամու հոտ ունի, դիւրամարս է, և ամենէն փափուկ ստամոքսները կը տանին զայն.

Կը վաճառուի գլխաւոր դեղավաճառաց և դեղագործաց քով։

Գործակատարք ի Կ. Պոլիս, ՀԱՄԱՄԼԻՐ ԵՒ ՀԻՐԱԼԻ. 852

ROYAL VICTORIA

ՄԱԶԵՐՈՒ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉ

ԱՆՎՐԻՊԵԼԻ ԴԱՐՄԱՆ
ՄԱԶԵՐՈՒՆ, ՄՕՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՊԵՏԿԻՆ ՏԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԻՐԵՆՑ ՈՅԺՆ ԵՒ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԸ

Գործածութիւնը դիւրին. կ'արգիլէ մազերուն թափիլը. չի տրգիռեր բայց ապահով արդիւնք յառաջ կը բերէ. Բնական և փայլուն գոյն կուտայ մազերուն։ Գործածութիւնը բազմաթաթիչ.

ՆԵՐԿ ՁԻ ՁԻ ԱՅՍ

փափաքեալ արդիւնքն ընդհանրապէս յառաջ կուգայ 10—15 օր յետոյ

Այն անձինք որք ծանր հիւանդութիւններէ ելած են, անոնք որ մտատանջութիւններ ունին, կանայք որ կամ առած էն և մեծ յոգնութենէն նեղեալ բոլոր մարդիկ իրենց մազերը կորանցնելու նեղեալ են. այս պարագայից մէջ մանաւանդ ՄԱԶԵՐՈՒՆ ԱՐԳԻԱԿԱՆ ՎԻԳՏՈՐԻԱ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉ կոչուած է,

Մեծ ԴԱՌԱՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՄԱՏՈՒՑԱՆԵԼՈՒ

Ի Թուրքիա մեծաքանակ վաճառման համար միակ կեդրոնատեղին է ԷՍՏՈՒՈՆՏ ԳԱԶԱՆԵԱՆ, Մթերանոց անգլիական, Վ. Ղալաթիա, թիւ 95 և 97, Ղալաթիա։ 601

ԵՌԱՑԵԱԼ Ս

ԼԸ ԲԷՏՐ

ԸՆԴԴԷՄ ԳԼԽՈՒ ՑԱՒԵՐՈՒ, Ծ

ԳԵՐԱԶԱՆՑ ԴԱՐՄԱՆ ԻՆՖԼՈՒԷՆԱՅԻ ԵՒ ՏԱՆԿԻ

Ասիա Դառապոնիքը կը փարատէ գեղին գործածութեան յառաջ բերած խիթերն և սրտի խառնուրդ։

ԼԸ ԲԷՏՐԻԷԼ ԵՒ ԸՆԿ. Ի Բարիզ, եւ դեղատանց մէջ։ 852

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԹԷՅԻ

Կ. ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ ԵՒ Ց. ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ ԸՆԿ.
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՊԱՀՉԷ-ԳԱՓՈՒ, ՃԷԼԱԼ-ՊԷՑ ԽԱՆ, Թ. 10

ԳՆԵՐԸ ՈՐՈՇ

Երկար ժամանակէ ի վեր հաստատուած սոյն վաճառատուն, որ առ ինքն ուզղեալ յանձնարարութեանց փութանակի կատարմամբ և գաւառաց հնար հաստատած բազմաձիւղ յարաբերութեամբքն արդէն մեծ հռչակ հանած և իրաւամբ կը վայելէ հաստատութեան համբաւուն, վերջերս ձեռքէն ելեալ տուած է մեծ քանակութեամբ և զանազան տեսակ ազնիւ ու դերընտիր թէյեր, ինչպէս նաեւ պլլ և պլլ մեծութեամբք և ձեւերով նկարազարդ տուփեր (բանալիներովն հանդերձ), որք փարիզի վերջին ցուցահանդիսին մէջ արժանացած են առաջին կարգի մրցանակի եւ դեղարուեստական մէյմէկ հրաշակերտներ կրնան համարուիլ. ի միջի այլոց մեր արգոյ յաճախորդաց իրը նվազանդի նուէր ծառայելու գերազանցաբար առաւելութիւնը ընծայելով։

Վաճառատունս այլոյս պատիւն ընող ամէն կարգի անձինք անհնազանդ դոհ պիտի մնան գնոց չափաւորութենէն և ժամանակին ինչպէս նաեւ ձմեռուան ատեն թարմ բերուած թէյերու ճաշակաւորմամբ ընծայելիներէն։ 199

ԲԱԹՐԻՕԹԻՔ

ԿԵՆԱՑ ԵՒ ՀՐԴԵՀԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

PATRIOTIC Life and fire assurance Company

Հիմնեալ ի **1824**

Դրամագլուխ	Անգլ. Ոսկի	1,500,000
Վճարեալ դրամագլուխ	»	121,984
Պահեստի դրամ	»	250,000

Սոյն ընկերութիւնը դիւրամատչելի պայմաններով ամէն տեսակ ապահովագրութիւններ կ'ընդունի, կարասիք և ապրանք հրդեհի վնասուց դէմ կ'ապահովագրէ։

Ցնորէն ընդհանուր Թուրքիոյ
ԱԼՊԵՐԻՈՆ ՀՕՖՄԱՆ

Ապահովագրութեանց և այլ տեղեկութեանց համար դիմել առ Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղի տեսուչ
ՄԻՀՐԱՆ Ց. ՍԱՐԲԵԱՆ
Գործակալ Ազատամարտական Ընկերութեանց

Սթամպոլ, Պաղչէ-Գարու Թիւ 27. մաքսատան դիմաց։ 172

ԵԹԷ ԿՐ ՀԱՃԱՔ

ԱՌԷՔ ՄԻԱՅՆ

ԺԷՐՈՏԷԼԻ ԲԱՍԳԻՅԼՆԵՐՆ

ՆՈՐՎԵԿԻՈՅ ՄԱՔՈՒՐ ԽԱՅԹԱՂՈՒՆՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ

Որք շնչուելով եւ ուտուելով կը հերգործեն ընդդէմ Հարբուխի, Պրոնշիդի, Դուսի, Շնչարգելութեան, Ձայնի կերկեման, Խուչկատարի եւ։ Ամէն բժիշկք կը յանձնարարեն ԺԷՐՈՏԷԼԻ ԲԱՍԳԻՅԼՆԵՐՈՒՆ գործածութիւնն եւ կ'արգելուն գործածել խայծղանի այլ եւ այլ շաքարանատերէն

ԱՆՊԱՏԵՀՈՒԹԻՒՆՔ
Խայծղանի շոգեբոմբերու

1. ՄԱՐՄՈՂԱԿԱՆ ԽՈՂՈՎԱԿՆ, ուստից իջնեն խայծզանի կարգը և անջուրելի զանազան ատ կիներ որք բնեն մէջ չլուծուելով կ'ելնան սատմոքը կ'իջնան, առանց դոյզն ինչ խայծզան հաղորդելու ընչաուական խայտվակաց որոց սահմանեալ են.

2. ԽՈՂՈՎԱԿԱՆ ԴԱՒՐԻՆ խայծզանի հատիկները կը մանեն սատմոքի մէջ և զոյն բնաւորելով շաբարով և թէլագիրի նիւթերով, յառաջ կը բերեն սատմոքի անհանգստութիւններ.

3. ԱՂԻՒՆԵՐՈՒՆ մէջ կը շարունակուին այս հատիկներուն պատճառած անհանգստութիւնք և յառաջ կը բերեն Բրոնշիտ, Վէրք, Խիթ, եւն. իրենց պարունակած ափիոնի, մորֆինի պատճառաւ.

ԱՌԱՒԵԼՈՒԹԻՒՆՔ
Ժէրոտելի Բասդիլներու

Ա. ՇՆԶԱՓՈՂԵրուն մէջ ժէրոտելի բասդիլներու գոյութիւն, Ներբ մեծապէս կը նեղգործեն իրենց առաջարար և կազդուրիչ յատկութեամբ, քանի որ կը շնչուին ու կը ծծուին.

Բ. ԹՈՔԵՐՈՒՆ մէջ մեն մի շնչառութեան կը հանին ժէրոտելի բասդիլներու գոյութիւններն և բնականաբար տարածուելով ամենապէս ի գործ կը դնեն իրենց փրկաբար ազդեցութիւնը.

(Բարիզի բժշկարան ամենէն կարեւոր թերթն, կապէթ աբ Օ-բիթ. այսպէս կը խօսի բասդիլներու վրայ. «Պ. ժէրոտելի պարզ մէջեց մը գտած է խայծզանը մոլորելու համար շնչափողերու ամենէն նուրբ թելերուն մէջ, առանց պարունակելու վնասակար նիւթեր։ Այս պայմաններով, խայծզանին ազդեցութիւնն այնքան արագ է որ քանի մը բասդիլներ կը բաւեն հազը դադրեցնելու։»

ԺԷՐՈՏԷԼԻ ԲԱՍԳԻՅԼՆԵՐՆ անհրաժեշտ են ամէն անոնց որք ձայներնին կը յոգնեցնեն, արձակ օդի մէջ կ'աշխատին կամ իրենց պարապմանց պատճառաւ ստիպուած են գրգռիչ գոլորշիներ կամ փոշիներ ծծել, ինչպէս Գործաւորք, Ջազապանք, Կառավարք, Երգիչք, Դեղատանք, Ատենաբանք, Քարոզիչք, Փաստաբանք, Լեսուցիչք, Դասատուներ, Երկաթուղեաց Պաշտօնեայք եւ եւ։

Տարին 100,000է աւելի մարդիկ կը բժշկուին այս Բասդիլներով եւ Պ. ԺԷՐՈՏԷԼ 40,000է աւելի շնորհակալեաց նամակ ունի.

ԺԷՐՈՏԷԼԻ Բասդիլներն են խայծզանի միակ բասդիլներն որք փարճատրուած են Փարիզու 1878ի Տիեզերական արուեստասէրներու կողմէ, նախարարական որոշմամբ և բոլոր խորհրդոյ Առողջապահական խորհրդոյ փորձերու ենթարկուած են, և Ռուսիոյ մէջ թոյլատրեալ են կայսերական կառավարութեան կողմէ, ըստ հաւանութեան բժշկական խորհրդոյ։

Իրարանցներ տուէք կը դարձնելի 72 Բասդիլ, ինչպէս և Մանրաբերիչ գործածութեան

ԵՆԿԷՆԸ մանրամասն.—Պահանջել ԺԷՐՈՏԷԼԻ ԲԱՍԳԻՅԼՆԵՐ

Ա. ԺԷՐՈՏԷԼ, դեղագործ ի Ամն-Մէնհուլ, (Ֆրանսա)

Կ. Պոլիս՝ Պն Մարչէ. Դեղագործական Մթերանոցն, Գեղարանք Ն. և Ժ. Քաղաքաց եղբարք, Թիթեռ, Նեմեէլոս, Թէտորիտէս, Վէնսան Փասապեան, Տ. Մ. Մէգիրի, Ա. Գասդարիանէս, Ա. Քէսգորիանէս, Նեմոլքոս, և Ընկ. 8·2

ԴԱՄԻԱՆՈՍ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

211, Կ. ՊՈԼԻՍ ՄԱՀՄՈՒՏ ՓԱՇԱ 211

Պատիւ ունի ծանուցանել իւր բազմաթիւ յաճախորդաց թէ՛, իւր խանութին մէջ կը պատրաստուին թէ՛ արանց և թէ՛ կանանց յատուկ ամէն տեսակ գեղեցիկ կոշիկներ Ֆրանսական նիւթերով և Ֆրանսայէ բերուած վերջին նորաձեւութեանց համապատասխանող օրինակներու համաձայն։

Պատրաստուած կոշիկները հեռանալով վերջին գներով կը վաճառուին։

Պոթին կալոշ	ղրշ. 95	Սկարբին	ղրշ. 52
Մանթարլը Պոթին	» 75	Պլատական կալոշ	» 45
Պոթին	» 67	Կանանց մուճակ	» 35
Մոյկ	» 140	Կանանց սկարբին	» 40
Մոյկ և կալոշ	» 130		

Ապսպրուածներուն վրայ տասը ղրուշ յաւելում կըլլայ։ (203)

ՇԻՐՔԻԹԻ ԽԱՅՐԻՅԻ

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ 12

1890 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 24 ԶԱՐԵՔԱՐԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ ՅՆՈՒՐԻՆՈՒԹԻՒՆ

Վոսքերեն ԺԱՄԵՐ ՇՔԷՆԵՐՆԵՐ

1 40 Արեւմ. Գուրուշ. Օրթաք. Պէշիկ.
1 40 Եէնիմ. Մէզ. Պէոյիւք. Թարպ. Եէնիք. Միրկ. Ի. Հիսար Պէպէք Արեւմ. Գուրուշ. Օրթ. Պէշիքթաշ
1 40 Վանիք. Զէնկէլ. Պէյլեր. Գուզկ. Պէշիք.
1 40 Պէյգոզ Բաշչայ. Զուպպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանմա. Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզկ.
2 45 Եէնիմ. Մէզպ. Պէոյիւք. Թարպ. Եէնիք. Միրկ. Պոյաճ. Ի. Հիսար Պէպէք Արեւմ. Գուրուշ. Օրթ. Պէշիք.
3 — Ի. Ա. Գասպաք Մէզարպ Հէոյ Թարպ. Պէյգոզ Բաշչայ. Զուպպ. Գանլ. Ա Հիս. Գանմալ. Վանիք Զէնկ. Պէյլեր. Գուզկ. Իսկա.
3 30 Եէնիմ. Մէզպ. Պէոյիւք. Թարպ. Եէնիք. Պիթէն. Միրկ. Պոյաճ. Ի. Հիսար Պէպէք Արեւմ. Գուրուշ. Օրթ. Պէշիքթաշ
4 15 Եէնիմ. Մէզարպ. Պէոյիւք. Թարպ. Պէյգոզ Բաշչայ. Զուպ. Գանլ. Ա Հիսար Գանմալ. Վանիք Զէնկ. Պէյլեր. Գուզկ. Պէշիկթաշ
4 45 Եէնիմ. Մէզարպ. Պէոյիւք. Թարպ. Եէնիք. Պիթէնա Միրկ. Պոյաճ. Ի. Հիսար Պէպէք Սարեալ. Գուրշ. Օրթաք Պէշիքթաշ
5 30 Պէյիւք. Թարպ. Պէյգոզ Բաշչայ. Զուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանմ. Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Պէշիքթաշ
6 — Եէնիմ. Մէզարպ. Պէոյիւք. Թարպ. Եէնիք Միրկ. Ի. Հիսար Պէպէք Արեւմ. Գուրշ. Օրթաք. Պէշիք.
7 — Եէնիմ. Մէզարպ. Պէոյիւք. Թարպ. Պէյգ. Բաշչայ. Եէնիք. Միրկ Գանլըճ. Ի. Ա. Հիսար Գանմալ. Ամեալ. Զէնկէլ. Պէյլ. Օրթաք. Գուզկ. Պէշիք. Իսկ.
8 5 Ա. Ի. Գալ. Եէ.իմ. Մէզպ. Պէոյիւք. Թարպ. Եէնիք. Պիթէն. Միրիկեան Ի. Հիսար Պէպէք. Արեւմ. Օրթաք. Պէշիկ.
9 — Մէզա.պ. Պէոյիւք. Թարպ. Պէյգոզ Բաշչայ. Զուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանմ. Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իսկ.
10 — Մէզարպ. Պէոյիւք. Թարպ. Եէնիք. Միրկ. Ի. Հիսար. Արեւմ. Գուրշ. Օրթաք Պէշիկ.

Կամարջին ԺԱՄԵՐ ՇՔԷՆԵՐՆԵՐ

3 — Պէշիք. Օրթ. Գուրշ. Արեւմ. Պէպէք Ի. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէոյիւք Մէզարպ Եէնիմ.
3 30 Գասպաթ. Իսկ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլ. Զէնկէլ. Արեւմ. Գանա. Ա. և Ի. Հիսար Գանլըճ. Միրկ. Եէնիք. Բաշչայ. Թարպ. Պէոյիւք. Մէզարպ. Եէնիմ.
3 30 Իսկ. Գուզկ. Պէյլեր. Զէնկ. Վանիք. Գանա. Ա. Հիսար Գանլըճա Զուպ. Բաշչայանմեն Պէյգոզ Թարպ. Պէոյիւք
4 45 Պէշիկ. Օրթաք. Գուրշ. Արեւմ. Պէպէք Ի. Հիսար Պոյանդ. Սիրէնեան Եէնիք. Թարպ. Պէոյիւք. Մէզարպ. Եէնիմ.
5 15 Իսկ. Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արեւմ. Պէպէք Ի. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէոյիւք. Մէզարպ. Եէնիմ. Ի. Ա. Գասպաք
6 — Գասպաթ. Իսկ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթաք. Արեւմ. Պէպէք Ա. Ի. Հիսար Միրկ. Եէնիք Պէյգոզ Թարպ. Պէոյ. Մէզարպ. Եէնիմ.
7 15 Պէշիք. Իսկ. Գուզկուեանմ. Օրթաք. Պէյլեր. Զէնկէլ. Ա.նամ. Գանլը. Ի. Հիսար Պոյանմ. Գանլըճա Եէնիք. Թարպ. Պէոյիւք. Մէզարպ. Եէնիմ.
8 30 Պէշիքթաշ Օրթ. Արեւմուտ. Պէպէք Ի. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէոյիք. Մէզարպ.
9 30 Պէշիկ. Օրթաք. Գուրշ. Արեւմ. Ի. Հիսար Պոյանմ. Գանլըճա Եէնիք. Պէյգոզ Թարպոր Պէոյիւք. Մէզարպ. Եէնիմ.
10 5 Գասպ. Գուզկ. Պէյլեր. Զէնկ. Վանիք. Գանա. Ա. Հիսար Գանլըճ. Զուպպուգլը Բաշչայ. Պէյգ. Թարպ. Մէզ. Ի. և Ա. Գասպաք.
10 20 Պէշիք. Օրթաք. Գուրուշ. Արեւմ. Պէպէք Ի. Հիսար Միրիկեան Պիթէնեան Եէնիք. Թարպ. Պէոյիք Մէզարպ. Եէնիմ.
11 10 Իսկ. Գուզկ Պէյլեր Զէնկ. Վանիք. Գանայ. Ա Հիսար Գանլըճա Զուպպ. Բաշչայ Պէյգոզ
11 20 Պէշիքթաշ. Օրթաք. Արեւմ. Պէպէք Ի. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարպ Պէոյիք. Մէզարպ. Եէնիմ
11 30 Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլեր. Զէնկ. Վանիք.
12 — Պէշիք. Օրթաք. Գուրուշ Արեւմ. Պէպէք